

BACHELOROPPGAVE

Emnekode: SOS375

Navn: Solbjørg Synnøve Hansen

Kvinner med prostitusjonserfaring

Med fokus på gateprostitusjon

Dato:18.05.16

Totalt antall sider: 48

SAMTYKKE TIL BRUK AV PROSJEKT, KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Solbjørg Synnøve Hansen

**Norsk tittel: Kvinner med prostitusjonserfaring
Med fokus på gateprostitusjon**

**Engelsk tittel: Women involved in prostitution
Focusing on street prostitution**

Studieprogram: Sosiologi med fordypning

Emnekode og navn: SOS375 Bacheloroppgave i sosiologi

☒

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, Nords' åpne arkiv

☐

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: 30.05.2016

Dato: 17.05.2016

***Solbjørg Synnøve Hansen*
underskrift**

Innholdsfortegnelse:

Forord	v
Sammendrag	vi
1.0.Innledning	1
1.1.Problemstilling med forsknings spørsmål	1
1.2.Prostitusjon som samfunnsaktuelt tema	2
1.3.Sexkjøplovern	2
1.4.Prostitusjon som globalt marked	3
1.5.Begrepsforklaring	3
1.6.Avgrensning	3
1.7.Disposisjon	4
2.0.Tidligere forskning om prostitusjon	4
2.1. Spill med følelser	4
2.2. Mangfoldig marked	5
2.3. Afrikanske kvinners drøm om Europa	5
2.4. Kvinner som returneres til Nigeria	5
2.5.1.Menneskehandel	6
2.5.2. Vold	6
2.5.3.Helse	7
2.6.Forskernes forskjellige oppfatning av fenomenet prostitusjon	7
2.7.Min problemstilling i lys av tidligere forskning	8
3.0.Teoretisk perspektiv	9
3.1.Symbolisk interaksjonisme (SI)	9
3.1.2.Selvet	10
3.1.3.Rolle	11
3.1.4.Identitet	12
3.1.5.Makt	12
4.0. Valg av metode og forsknings design	13
4.1.Kvalitativ metode	13

4.1.2.Hermeneutisk og Fenomenologisk forsknings designe	14
4.1.3.Planlegging av feltarbeid	14
4.1.4.Presentasjon av informantene	14
4.1.5.Reliabilitet og Validitet	16
4.1.6.Etisk vurdering	16
5.0.Kvinner i prostitusjon på strøket	17
5.1.1.Monas historie og veien inn i prostitusjon	18
5.1.2.Identitet og selvbylde	18
5.1.3. Monas ønsker for fremtiden	20
5.2.1.Lises historie	20
5.2.2.Identitet og selvbylde	21
5.2.3 Lises tanker om fremtiden	22
5.3.1.Elmiras historie	22
5.3.2.Identitet og selvbylde	23
5.3.3.Elmiras ønsker for fremtiden	24
5.4.0.Kvinner som er ut av prostitusjon	24
5.4.1.Joys historie og veien inn i prostitusjon	24
5.4.2. Identitet og selvbylde	25
5.4.3. Livet i Norge etter tiden som prostituert	26
5.4.4. Ønsker for fremtiden	27
5.5.1.Graces historie	28
5.5.2. Identitet og selvbylde	29
5.5.3.Organisering av ny hverdag i Norge	30
5.5.4.Ønsker for fremtiden	30
6.0.Oppsummering fra Strøket og hjemmebesøk	31

6.1. Hjelpetiltakenes rolle	33
--	-----------

7.Konklusjon	35
---------------------------	-----------

Litteraturliste

Vedlegg 1

Vedlegg 2

Forord

Tema for bachelor oppgaven befinner seg, som jeg vil kalle, på samfunnets skyggeside. Dette gjorde det desto mere interessant og utfordrende. Jeg har lært utrolig mye på kort tid om det tabubelagte feltet prostitusjon, og ikke minst fra hovedpersonene selv, kvinner med prostitusjons erfaring.

Men dette er ingen «solospill». Det er flere som har bidratt på forskjellige måter gjennom hele prosessen slik at det skulle lykkes.

Den først er min veileder Hege Eggen Børve ved Nord universitet avdeling Steinkjer. Takk for din dyktighet og hjelp gjennom hele prosessen, og for at du gav meg tillit innfor endelig valg av problemstilling!

Tove, Gerd, og min bror Odd- Bjørn for korrekturlesing og gode innspill. Min søster Evy for moralsk støtte. Venner som tålmodig har ventet og stått på sidelinja, «heiet» og bedd om at jeg skulle komme godt i mål med oppgaven.

En stor takk til Arne som var min trofast «bodygard» alle kveldene under mine besøk på Strøket.

Helga og Ottar på Nordstrand som stilte leiligheten i 2 etg. til disposisjon under felt-tiden. Likedan Inger Johanne og min bror Odd-Bjørn som «huset» meg under oppholdet i Oslo.

Nøkkelpersoner ved hjelpetiltak, og profilerte fagfolk på feltet som stilte villig opp!

En ekstra takk til deg Sara på Pro Sentret for bruken av din masteroppgave «å møtes på midten» som en mal for min egen oppgave!

Og sist men ikke minst **hovedpersonen selv, kvinnene** som jeg fikk intervju på Strøket og i deres hjem.

Jeg er en stor takk skyldig til dere alle!

Verdal 17.05.2016

Solbjørg Synnøve Hansen

Sammendrag

Kvinner med prostitusjonserfaring, med fokus på gate prostitusjon er tema for oppgaven, med problemstilling *Hvordan opplever kvinner som selge seksuelle tjenester sin situasjon?*

Oppgaven har sitt utgangspunkt i den kvalitative metode, med symbolsk interaksjonisme som teoretisk forankring.

Prostitusjon er et stort og komplisert felt. Frem til årtusen skiftet var gateprostitusjon preget av norske kvinner med rusavhengighet. Men i dag består gatebildet i hovedsak av kvinner fra mange forskjellige land. En stigmatisert og marginalisert gruppe. Gjennom mitt feltarbeidet møtte jeg kvinner i prostitusjon på Strøket, og kvinner som er *ut* av prostitusjon i deres hjem. Historiene de fortalte var sterke og gjorde inntrykk. Kvinner som ikke har gitt opp håpet om en ny tilværelse. Kvinner med tanker, behov og følelser som alle andre. Møtet med kvinnene og deres unike historie, sammen med intervjuene med nøkkelpersoner i hjelpetiltak, og forskere på området, gav meg både ny innsikt i - og en ny forståelse av begrepet prostitusjons og dette danner grunnlaget for oppgaven min.

Det viktigste bidraget på området kvinner i gateprostitusjon er boken «Bakgater» av Cecilie Høigård og Liv Finstad (1992). Senere har flere forskere kommet med sine bidrag. Den fremste på feltet i dag er sosiolog og kriminolog May-Lin Skilbrei ved UIO.

Oppgavens formål er å løfte frem en marginalisert og stigmatisert gruppe og gi de en stemme i samfunnet, og ideelt sett være med å bedre deres livskvalitet. Har alltid hatt et engasjement for de marginaliserte. Uttalelsene som følger fra de to nigerianske kvinnene, som nå er ute av prostitusjon og den norske kvinnen på Strøket, gir en beskrivelse av problemstillingen, og viser samtidig mangfoldet som finnes innfor dette store tema.

«Livet er vanskelig, Folk ser bare det som er utenpå. Mens følelsene inni meg er som en brann hvert sekund og hver dag.»

Tenker på min sønn om han skal høre,- se hva hans mor har gjort! Jeg kan ikke forandre fortiden, men kan gjøre fremtiden bedre».

Mens perspektivet til den norske på Strøket er som følger:

«Jeg opplever å øke livskvalitet ved å være på Strøket»

Nøkkelord er: *selvbilde, identitet, rolle og makt.*

1.0. Innledning

Prostitusjon er en handling og ikke en egenskap, skriver tidligere leder av Pro Sentret gjennom mange år, Liv Jessen, i sin bok «Det ideelle offer», og fortsetter med å si: *Når noen kvinner selger kroppen sin så handler det om sosiale, økonomiske, kulturelle og psykologiske sammenhenger og livsbetingelser* (Jessen, 2007).

Fenomenet prostitusjon har en lang historie, og er et begrep med sterke emosjonelle og moralske undertoner. I den vestlige verden er prostitusjon definert som bytte av seksuelle tjenester mot penger eller andre materielle goder. Utfra defineringen forbindes prostitusjon med *kvinner som har sex mot betaling*, og dermed er prostitusjon underlagt det moralske tabu. Mens i land som Afrika er koblingen mellom sex og penger i en lignende relasjon vanligvis ikke underlagt moralsk motforestilling (Misje, 2007).

«Prostitusjonsmarkedet er et sammensatt marked i stadig endring, og med ulike behov som inkluderer rusproblem, bostedsløse, menneskehandel, gjeld og fattigdom. Blant de forskjellige arena for prostitusjon er gateprostitusjon den mest synlige formen. Den vekker også mest reaksjoner. De som selger sex på gaten er de med færrest ressurser, og de mest marginaliserte. Frem til årtusen skiftet var gateprostitusjon preget av norske kvinner med rusavhengighet. I dag består dette markedet i hovedsak av kvinner fra mange forskjellige land. De mest fremtredende i gate bildet, er kvinner fra Vest Afrika. Fra 2004 til 2008 har flere hundre kvinner, med i hovedsak nigeriansk opprinnelse, kommet til Norge for å jobbe i prostitusjon. Som følge av den store tilstrømmingen er fokuset de senere år satt på menneskehandel, og dermed ført til en tetter oppfølging av politiet» (Tveit & Skilbrei, 2008:69).

1.1. Problemstilling med forsknings spørsmål

Tema for oppgaven er: «*Kvinner med prostitusjonserfaring med fokus på gateprostituerte*». I samfunnet generelt er det mange som har holdninger *mot*, og meninger *om* de prostituerte, men få snakker *med* dem. Jeg valgte det siste. For å få et direkte innblikk i kvinnenens livssituasjonen, ønsket jeg å møte dem ansikt til ansikt. Slik, - kunne hver av dem fortelle og sin egen historie. Min oppgave var å lytte, observere og komme med oppklarende spørsmål. Totalt intervjuet jeg fem kvinner, både norske og utenlandske. Noen av dem er i prostitusjon, og andre er ute av prostitusjon. Oppgavens hovedfokus er kvinnenens refleksjon og tolkning av sine opplevelser som prostituerte, og hvordan situasjonen er for de som i dag er ute av prostitusjon. Med dette som bakteppe ble følgende eksplorerende problemstilling utformet:

Hvordan opplever kvinner som selge seksuelle tjenester sin situasjon?

Forsknings spørsmålene nedenfor er utarbeidet for å få en helhetlig forståelse av kvinnes livssituasjon. Ved å se på fortid, nå tid og fremtid i den enkelte kvinnes liv.

- *Hvordan var veien inn i prostitusjon?*
- *Hva gjør det med ditt selvbylde og identitet ved å selge seksuelle tjenester?*
 - a. *Kan du skille kropp og følelser?*
- *Hvilke tanker har du for fremtiden?*
- *Hvordan er hverdagen etter å ha vært i prostitusjon?*
- *Hva vil du si til andre som tenker seg inn i prostitusjon?*

Oppgavens hovedfokus og grunnlag er kvinnene jeg møtte med prostitusjonserfaring. I tillegg kommer informasjon fra bøker, forsknings rapporter og nettsteder, samt intervju med fagfolk på feltet og nøkkelpersoner i hjelpetiltakene.

1.2. Prostitusjon som samfunnsaktuelt tema

Årsaker til prostitusjon er både mange og sammensatte, skriver Pro Sentret på sin hjemmeside. Noen av motivasjonsfaktorene som nevnes her er følgende: «Global fattigdom som gjør at mange i verden ser prostitusjon som den eneste utvei for seg og sin familie. Rusavhengighet, hvor penger fra prostitusjonen går til rus, og rusen blir nødvendig for å takle prostitusjon. For andre en avgrensa tid som prostituert, for å komme seg ut av en vanskelig økonomisk situasjon. For andre igjen å høyne sin livskvalitet» (prosentret.no, 2011).

Synet på prostitusjon har endret seg over tid. I 1960 årene lå skylden og ansvaret på kvinnen selv. 1970 årene ble prostitusjon definert som kjønns undertrykking og vold mot kvinner. På 80-tallet var prostitusjon synonymt med heroinavhengige eller mishandlede kvinner på Strøket. I dag er prostitusjon ofte definert som menneskehandel og trafficking (Holien, 2009). Diskusjonen inn i år 2000 angående prostitusjon har skiftet, fra først og fremst å være et sosialpolitisk problem som skadet familien, samfunnet og folkehelsen, med fokus på 80-tallets Hiv problematikk. Til i dag hvor perspektivet i større grad har fokus på kriminalitet og menneskehandel. (Skilbrei & Johansen, 2015).

1.3.Sexkjøploven 1. Januar 2009 trådte sexkjøpsloven i kraft. Den kriminaliserte kjøp av seksuelle tjenester. Målsettingen er å redusere omfanget prostitusjon, og dermed gjøre det norske prostitusjonsmarkedet mindre attraktivt for menneskehandel. (Tveit& Skilbrei, 2008).

1.4.Prostitusjon som globalt marked

Prostitusjon som transnasjonal arbeidsmigrasjon kan benevnes som en global prosess. Global fattigdom og store økonomiske forskjeller er viktige faktorer i den illegale migrasjonen mellom utviklingsland og I- land. Lengselen etter Europa er sterk. For en familie i Nigeria er det en ære å ha en datter i Europa. Kvinnene er sett på som trofaste forsørgere for storfamilien i hjemlandet. Mange tror de skal få en vanlig jobb i Europa. Prisen de må betale er stor. Selge sin egen kropp for å betale ned en skyhøy gjeld til bakmenn. I tillegg den økonomiske byrden de har for storfamilien i hjemlandet det smerter. Noen kommer til Europa for å oppnå et bedre liv. Uansett om det skjer ved tvang eller frivillig, kan prostitusjon være løsning på en håpløs situasjon. Kvinnene som kommer beveger seg mellom land innfor Schengenområdet. Italia og Spania i tillegg til Norge (Erstad & Hyland Eriksen, 2007).

1.5.Begrepsforklaring

For å gjøre det enklere for leser og samtidig begrense plassbruken, har jeg valgt i hovedsak å bruke uttrykket *kvinnene* om kvinner med prostitusjonserfaring. Det beskriver begge kategorier av kvinner. De som er i, eller har vært i, prostitusjon.

- *Gateprostitusjonen*: kjennetegnes ved at kontakten mellom kjøper og selger skjer i det offentlige rom (Nordli,2008).
- *Menneskehandel/ traffecking*: i straffeloven § 224 1 ledd (Straffeloven 1902) «Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en annen person til prostitusjon eller andre seksuelle formål» (udiregelverk.no).
- *Stigma*: en diskrediterende egenskap og kjennetegn ved personen (Goffmann,1975).
- *Strøket*: sentrumsområde i Oslo fra Karl Johan og ned mot havnen (Skilbrei,2007).
- *Refleksjon*: en periode på 6 måneder der kvinnene utsatt for menneskehandel får rett til opphold, bosted og stønad. Hensikten er at bakmenn skal bli dømt (udiregelverk.no).

1.6.Avgrensning

Prostitusjon er som nevnt et stort og komplisert felt, som berører mange ulike arenaer. Oppgaven fokus er på de som er, eller har vært i gateprostitusjon. Av den grunn er innendørsmarked ikke tatt med. Heller ikke beskrivelse av begrepene kjønn og felt, men tar med at prostitusjon er sterkt kjønnsrelatert, til kvinner som *selger*, og menn som *kjøper*

seksuelle tjenesten (Burseth, 2009). Sexkjøploven vil heller ikke bli gitt plass i oppgaven. Det presiseres at oppgaven beskriver kun fem kvinner med prostitusjonserfaring, og er dermed ingen generalisering av fenomenet prostitusjon. Til det er informantene for få, og tid og ramme for oppgaven er begrenset.

1.7.Disposisjon

Del 1. Innføring i begrepet prostitusjon, problemstillingen og prostitusjon som samfunnsaktuelt tema. Del 2. Tidligere forskning, og min problemstillingen sett i lys av tematikken. Del 3. Teorien med symbolsk interaksjonisme som perspektiv, med begrepsnøklerne: *selvbilde* (Mead), *identitet* (Beourdieu), *rolle* (Goffmann) og *makt* (Weber). Del 4. Metodekapitlet med forskningsdesign og utvelgelse av informanter. Etikk. Relabilitet og Validitet. Del 5. Empirien med intervju av kvinnene samt analyse og drøfting. Del 6. Hjelpetiltakenes rolle. Del 7. Konklusjonen.

2.0.Tidligere forskning om prostitusjon

Kapitlet gir et innblikk i hva tidligere forskning sier om fenomenet prostitusjon generelt, etterfulgt av viktige tema innfor emnet. Videre følger forskernes forskjellige syn på prostitusjon. I siste del av kapitlet se på egen problemstilling i lys av tidligere forskning.

2.1. Spill med følelser

Den mest kjente undersøkelsen i Norge, fokusert på hvordan prostitusjon foregår, er boken «Bakgater» av forskerne Cecilie Høigård og Liv Finstad. 1980-årenes prostitusjonsmarked i Oslo besto i hovedsak av gateprostituerte. Sårbare unge kvinner med rusproblemer og manglende sosioøkonomisk tilhørighet. Boken beskriver gateprostitusjon detaljert i en tid hvor det var liten informasjon om det som forgikk der. Den legger vekt på hvordan prostituerte har utarbeidet et system for å beskytte selvet, «*det egentlige jeg*», fra å bli invadert og ødelagt av kunden. Konkrete forsvarsverk er: *Ikke-berøring av viktige kroppsdelar og ikke-deltakelse*. Videre, en viljes akt hvor følelsene skrues av. Underlivet leies ut, men tankene, munnen og sjelen er privat. Prostitusjon er et spill med følelsene. Den ødelegger både følelsesliv, selvbilde og selvrespekten. Virkning av et liv i prostitusjon, er den samme som det å bli utsatt for vold over lang tid. Prostitusjon ansees som en brutal undertrykking, som gir kvinnen skjebnesvangre konsekvenser på lengre sikt. Forskerne stiller spørsmålet om prostitusjon bør bekjempes? Svaret er at kriminalisering av horekundene løser ikke årsaken til prostitusjon. Forskerne mener at «et studium av prostitusjon kan gi retning til nye måter å leve

liv og samliv på, og avslutter boken med replikken: *Alt skal bli annerledes»* (Høigård og Finstad, 1993:377).

2.2. Mangfoldig marked

I Fafo-rapporten 43 *Mangfoldig marked. Prostitusjonens omfang, innhold og organisering*, skriver Tveit og Skilbrei følgende. Prostitusjonsmarkedet i Norge er i stadig endring og med stor utskifting, grunnet en kombinasjon av ulike samfunnsmessige strukturelle endringer så vel som globale. I dag ser markedet annerledes ut enn det var på 1980- og 1990 årene. En viktig faktor har vært tilstrømming av utenlandske kvinner de senere år, som kommer for å jobbe i prostitusjon i Norge. Noen kommer som resultat av menneskehandel, men andre kommer på egen hånd. De har ulike problemer og ulike behov som gjør det hele mere uoversiktlig. Å beregne omfanget av prostitusjon er komplisert da skjer på forskjellige arenaer og noe av det er lite synlig. Gateprostitusjon er den som vekker størst bekymring i den offentlige debatt. En stor, differensiert og uoversiktlig arena spesielt i Oslo. Forskning på gateprostitusjon de siste ti årene har kun handlet om de utenlandske kvinnene. Dermed har de norske kvinnene forsvunnet ut av fokus. Pro Sentrets kartlegging av det totale antall gateprostituerte kvinner i Norge i 2007 var 1157. Plan om innføring av sexkjøplov vil medføre en intensivering av politiets funksjon, og hjelpetiltakene på sin side må møte de nye utfordringer kvinnene da vil står ovenfor (Tveit& Skilbrei, 2008).

2.3. Afrikanske kvinners drøm om Europa

I Fafo rapport 525 *Afrikanske drømmer på Europeiske gater. Nigerianske kvinner i prostitusjon i Norge*, forteller kvinnene om sin vei fra Nigeria til Karl Johans gater. En vei preget mer av håp og fattigdom enn av trusler. Noen visste ikke hva de gikk til da de forlot Nigeria og er skuffet over livet i Norge, at de må stå på gaten. De som kommer for prostitusjon har ingen rett til oppholdstillatelse, og har dermed ingen rettigheter til jobb eller sosiale stønader som de norske har. De har gjeld på flere hundre tusen til bakmenn som skal betales ned, og en storfamilie i hjemlandet de føler ansvar for. De blir møtt med mistenkelighet og misnøye fra andre. Selv om kvinnene har ulike historie med ulike vilkår, har de en slitsom tilværelse i Norge. «Vi trenger kunnskap om de ulike sider ved dette fenomenet og heller snu spørsmålet fra hva er problem *med* de nigerianske kvinnene, til hva er problemet *for* de nigerianske kvinnene?» Skriver forskerne i sin rapport (Skilbrei, Tveit & Brunovskis, 2006).

2.4. Kvinner som returneres til Nigeria

I Fafo-rapporten *Facing return ; Preceptions of repatriation among Nigerian women in prostitution in Norway*, er konklusjonen: Norske myndigheter er forpliktet til å sikre og ivareta rettighetene, sikkerheten og verdigheten til nigerianske kvinner utsatt for menneskehandel. Kvinner som må returnere til Nigeria vil trenge hjelp til å starte et nytt liv i hjemlandet. De trenger beskyttelse mot menneskehandlerne, og til å bearbeide opplevelsene og erfaringene fra Europa (Skilbrei & Tveit, 2007).

2.5.1.Menneskehandel

Menneskehandel beskrives som verdens tredje største økonomi. Både Norge og Nigeria har undertegnet FN's Palermo-protokoll som forplikter seg til å jobbe aktiv mot menneskehandel. Beskytte og rehabilitere de som er utsatt for menneskehandel, og rettsforfølge bakmenn (Erstad & Hyland Eriksen, 2008). I følge Rosa prosjektets rapport er den viktigste drivkraft bak menneskehandel for prostitusjon, den økende globale etterspørsel etter seksuelle tjenester rettet mot kvinner. Dette henger sammen med kvinnes mangel på likestillingsstatus i hjemmet, lokalsamfunn og i samfunnet. Handel med kvinner er et brudd på menneskerettigheten innen det politiske, sosiale, kulturelle og økonomisk felt. Kvinner som er offer for menneskehandel er systematisk utsatt for mental, fysisk og seksuell vold av sine bakmenn og av kunder. Rosa prosjektets hovedkonklusjon er at det eksistere et stort behov for større innsats i Norge for å strømlinjeforme, profesjonalisere og forbedre arbeidet rettet mot å gi beskyttelse og hjelp til ofre for menneskehandel. Kort kan nevnes,strenger håndtering av sexkjøplover. Utdanning og opplæring i Norge for å hindre retrafikking. Og utviklingsprogram i hjemlandet for å redusere kvinnes sårbarheten og samtidig styrke dem som kvinner (rosa-help.no).

2.5.2. Vold

«When you are standing in the rain, you can't expect not to get wet»

Denne uttalelsen kommer fra en voldsutsatt kvinne i kontakt med Pro Senteret. «Trussel om vold, trakassering, krenkelser og ydmykelser er en stor del av livet til de som selger sex. Det setter både synlige og usynlige spor, skriver Sarah Sangesland Warpe i Pro Senterets rapport *«Am I not a human being like you?»* Vold er krenkelse av individets selvbylde, trygghetsfølelse og relasjon til andre mennesker. Stigma kvinnen opplever i form av holdninger, påvirker deres selvbylde og selvtilit. Men mange tier eller bagatellisere volden de utsettes for av både kunder, bekjente og ukjente Dette blir en mestring og overlevelses strategi, samtidig med frykten over å ikke bli trodd. De har liten tillit til politiet. Kvinnene vil legge hendelsen bak seg, og komme seg videre. Få griper inn og korrigere atferd. Det kan

virke som at det er legitimt å krenke kvinner i prostitusjon. Vold mot personer som selger sex bør tas på alvor, og kvinnene må møtes med respekt» (Warpe, 2015:6-48).

2.5.3.Helse

Prostitusjon innebærer risikoer for seksuelt overførbare sykdommer. Kunnskap om smitte og tilgang til gratis kondomer er viktige helseforebyggende arbeid for kvinner i prostitusjon. Hjelpetiltakene tilbyr ulike former for helsehjelp, som det å oppsøke lege eller psykolog. For rusavhengige og prostituerte er følelsen av stigma en barriere for å oppsøke det ordinære helseapparatet (Tveit & Skilbrei, 2008). Pro Sentret har egen lege og et drop-in tilbud hvor fokuset er på seksuelle og reproduktiv helse. Pro Sentrets rapport viser at kjønns sykdom hos kvinnene ligger likt med resten av befolkningen (Intervju med S.S. Warpe, 24 februar 2016).

2.6.Forskernes forskjellige oppfatning av fenomenet prostitusjon.

Forskernes oppfatning slik det kommer frem i bøker, rapporter og i intervjuene, er preget av to hovedformer innenfor den feministiske ideolog. En liberalfeministisk, som ser på prostitusjon som kvinnens rett til å bestemme over egen kropp og kamp for autonomi (selvbestemmelse). Mens den andre er radikalfeministisk, og ser på prostitusjon som seksuelt slaveri (Holien, 2009). Høigård og Finstad poengterer at den vanskelige kulturelle og sosiale situasjon kvinnene lever under, tvinger dem inn i prostitusjon. At prostitusjon er grov vold mot den prostituerte. De legger vekt på de følelsesmessige skadene som påføres kvinnene. Videre fastslår de at den seksuelle omgang ikke kan forstås verken som jobb eller arbeid. Mennesket er ikke til salgs, det er det som gjør oss til mennesker. Her fremkommer et mere radikalfeministisk syn på kvinner i prostitusjon (Høigård & Finstad, 1992).

Siden boken «Bakgater» ble skrevet og frem til i dag, har det skjedd store demografiske forandringer både nasjonalt og internasjonalt, noe som også har satt sitt preg på prostitusjonsdebatten her til lands. Et mye omdiskutert tema er om de prostituerte er handlende subjekter eller ofre, og likedan grad av frivillig/ufrivillighet.

Skilbrei sier i sitt intervju at kvinner i prostitusjon er ulike som alle oss andre, mens det de har til felles er å tjene penger til ulike ting. Så langt er forskerne enige, men Skilbrei fortsetter: *Noen trenger det for å overleve og redde livet til seg og sin familie, mens andre trenger ekstra ting. Noen går på jobb, har partner og selger noe sex, mens for andre er hverdagen i høy grad strukturert av prostitusjon. Dette gjelder i særlig grad de utenlandske kvinnene.* Hun nevner de nigerianske som viser masse ressurser, ved at de har klart å komme gjennom masseutnyttning, og kjempet

seg til en eksistens i Europa. De sender penger hjem til familien, og holder hodet høyt hevet. En desperasjon men også en stå på vilje som gjør at de har klart seg så langt. Her fremmes en mere liberalfeministisk retning innfor tema prostitusjon (Intervju med M.L.Skilbrei, 1. mars 2016).

Kriminolog Astrid Renland, daglig leder av PION - prostituerte interesseorganisasjon, sier i sitt intervju, at hun opplever kvinner som jobber i prostitusjon som veldig sterke. Som entreprenører hvor prostitusjon er en måte å bekjempe fattigdom på. De jobber der fordi de sloss mot fattigdommen er hennes konklusjon (Intervju med Renland, 4. mars 2016).

Sosionom Liv Jessen skriver i forordet til sin bok «Det ideelle offer» at ønsket med boken er å vise andre sider ved prostitusjon som det snakkes lite om, «at kvinner kan velge prostitusjon, at kriminalisering av sekskjøp-loven forsterker offerposisjonen til de prostituerte, og at vår oppfatning av kvinnene i prostitusjon dermed er stereotype og trange» (Jessen, 2007). Både Renland og Jessen legger vekt på at kvinnene ikke må bli stemplet som ofre, men at de er sterke kvinner som sloss mot både fattigdom og samfunnets fordømmelse. Og at de fleste kvinnen gjør et bevist valg når de går inn i prostitusjon.

Konklusjonen er at prostitusjon handler om mennesker som er like forskjellig som alle andre. Med ulike motiver og opplevelser av egen livssituasjon. Det hevdes også i debatter at det er en myte at de fleste prostituerte er utsatt for tvang. Stadig mer forskning bekrefter at de fleste prostituerte er mer eller mindre frivillige «yrkesutøvere». For noen er sexarbeid forferdelig, men den eneste mulighet for inntekt. Mens andre igjen liker det de gjøre, i tillegg til at de tjener penger. (Renland,2014). De nigerianske kvinnen i prostitusjon ser ikke på seg selv som ofre for menneskehandel. For dem har det større verdi å redde familien slik at de får helsehjelp, enn det at de må bruke kroppen sin (K.Strandengen, samtale 10 deseber,2015).

2.7.Min problemstilling i lys av tidligere forskning

Etter selv å ha lest flere forskningsrapporter, masteroppgaver og relevant informasjon om tema, ser jeg både et mangfold og en kompleksitet i fenomenet prostitusjon. Et tema som er vanskelig å kategorisere. Fra min egen problemstillingen om hvordan kvinner som selger sin seksuelle tjeneste sin situasjon, kan jeg dra paralleller til tidligere forskning. Men viklingen jeg har valgt i det å intervjuer både norske og utenlandske, og de som er i – og de som er ute av prostitusjon er en lite brukt kombinasjon i tidligere forskning så langt jeg kunne se. Det har heller dreid seg om enten norske gateprostituerte som i boken «Bakgater», eller om

utenlandske i prostitusjon. Tveit og Skilbrei sier i sin Fafo rapport fra 2008, at «fordi all fokus på gateprostituerte er rettet mot de utenlandske er de norske havnet helt ut av bildet».

Problemstillingens hovedfokus er rettet mot kvinnes opplevelse, om skille mellom kropp og følelser når de er i «jobben». Dette er et sensitivt spørsmål, som mange vegrer seg for å stille. Det nærmeste jeg kommer egen tematikken er i boken «Bakgater» hvor kvinnene beskrev detaljer fra sine opplevelser på gaten.

En annen som er inne på samme tema er i bladet *Albertine* fra PION. Her skriver Jeanne Henriksen følgende, og henviser til den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty «at mennesket eksistens skjer gjennom kroppen, og at menneske både har en kropp og *er* en kropp». Henriksen skriver videre «at den prostituerte vil alltid føle *noe*, siden det pågår et samspill mellom kroppen og følelsene. Men dette er ikke ensbetydende med at det føles positivt. Men at de prostituerte selv får mulighet til å beskrive sin opplevelse, og at denne ikke er forhåndsdefinert før den er fortalt. Den gjengse forståelse har fokusert på skillet mellom kropp og følelser. Hvor forventning til salg av sex, vil oppleves som noe negativt. Spørsmålet har vært lite fremmet i forskning, fordi vi ikke er åpne for muligheten av at prostitusjon kan oppleves som noe annet enn negativt» hevder Henriksen (Henriksen, 2013, s.31-33). Dette viser at mitt spørsmål til kvinnene om hvordan de opplever sin situasjon, ved salg av seksuelle tjenester er mer å ligne som banebrytende på området. Jeg ser det slik at min problemstilling er med og setter fenomenet prostitusjon inn i en ny kontekst både empirisk og teoretisk. Spørsmålets vinkling er høyst aktuell i den videre samfunnsdebatten om tema prostitusjon.

3.0. Teoretisk perspektiv

Når en skal undersøke et fenomen er det avgjørende hvilket teoretisk perspektiv en velger for å oppnå ønsket resultat (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010). Ut fra problemstillingen som fokusere på kvinnes opplevelse av sin situasjon, ser jeg symbolsk interaksjonisme, en av to hovedretninger innen mikrointeraksjonismen, som et naturlig valg for den teoretiske del av oppgaven (Aakvaag, 2008). Hensikten er å la de teoretiske begrep som følger, være med å belyse kvinnes egen definerte opplevelser. For så å knytte de opp mot analyse og drøfting av selve empirien.

3.1. Symbolsk interaksjonisme (SI)

Symbolsk interaksjonisme er en viktig teoretisk retning innen sosiologien. Utgangspunktet for denne type sosiologiske analyse er den mening som aktører tillegger objekter, mennesker og

sosiale situasjoner. Menings- konstruksjonen er bygd på tre grunnleggende forutsetninger. Den første er at virkeligheten konstrueres av sosialt konstruert mening. Denne gir grunnlaget for kulturdanning og sosiale strukturer. Den andre er at mening konstrueres som et produkt av sosial interaksjon. Mens den tredje forutsetning er at mening ikke er endelig gitt, men konstrueres og endres kontinuerlig i det dynamiske og skapende sosiale liv. Objektet gis mening gjennom tolkning (Schieffloe, 2011, s.324). Individet skaper kontinuerlig sin identitet i interaksjon med andre. Det vil si at enhver handling har en meningsladet indre side og en ytre atferds side, den er symbolsk (Thagaard, 2009, s.36). Samtidig med å være et aktiv subjekt, er mennesket også et aktiv objekt. Det er dermed mottakelig for hverandres påvirkning. På den ene side skjer interaksjon fysisk der personene har kontakt med hverandre, og på den andre side gjennom verdier og normer som sosial interaksjon. Mikro interaksjonismen bringer selve mennesket i fokus, og vektlegger ansikt- til- ansikt-samhandling i hverdagslivet. Mennesket er både kreativt og handlende, og lar seg ikke stoppe av verken indre eller ytre allerede bestemte sosiale krefter. Men ikke alle har like stor innflytelse i det å skape sosial orden. Det avhenger av hvilken sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske ressurser en har for dermed å kunne dominere samhandlingen (Aakvaag, 2008, s.93).

Forskning innfor symbolsk interaksjonisme søker å forstå den mening som en handling har for intervjuobjektet, og dermed også prøve å forstå situasjonen slik de som studeres oppfatter den. De viktigste elementer innen interaksjon er kommunikasjon, symbolutveksling, symboltolkning og forhandlinger om virkeligheten (Schieffloe, 2011:82).

3.1.2.Selvet.

Et selv oppstår følgelig i det øyeblikk et menneske gjør seg selv til objekt for tanken og gjenstand for refleksjon. Her er «jeg» og «meg» hovedaktører i utvikling av selvbevisstheten, som igjen setter agenda for våre handlinger. Språket er kjernen i selvbevisstheten (Vannebo, 2015).

George Herbert Meads(1863-193) betegnes som grunnlegger av symbolsk intreraksjonisme med teorien om at individet utvikler sin personlighet gjennom interaksjon med viktige andre. Han hevder at *selvet* er den del av personligheten som består av selverkjennelse og selvilde, og er både et aktiv subjekt så vel som et passiv objekt for atferd. «Jeg» er den aktive delen mens «meg» er den passive i utviklingen av selvet. «Jeg» tar initiativ og responderer på andres handlinger. Mens «meg» rommer «den generaliserte andre», der vi ser oss selv gjennom andres øyne, og ut fra det vurderer vi etter hvert verdien på oss selv og våre handlinger. Denne teorien er også kalt *speilingsteorien*. Hvordan vi tror andre ser på oss, enten med respekt eller forakt, vil over tid innvirke på det bilde vi får av oss selv. Samtidig hevder Mead at et individ har flere *selv* som en hopper inn og ut av i løpet av en interaksjon.

Men hvert enkelt av dem er en avspeiling av et særskilt miljø. *Selvet* manifesterer seg gjennom et sett med normer, verdier og forventninger (Schiefløe, 2009, s. 292).

Cecilie Høigård og Liv Finstad hevder i sin bok «Bakgater» at prostitusjon bryter ned selvbildet hos kvinnene, og dermed også evnen til å ta vare på sin egen sjel og kropp (Høigård & Finstad, 1993, s. 115). Hvordan vi ser på kvinner i prostitusjon varierer. Ser vi på de som passive ofre eller som aktiv arbeidsemigrant? Når en sier å *selge sin tjeneste* istedenfor å *selge sin kropp*, gir en fenomenet prostitusjon en helt annen mening. Det første uttrykket å *selge sine tjenester* gjør kvinnen til en aktiv deltaker, et subjekt som selv velger hvordan det vil handle. Mens det andre utsagnet å *selge sin kropp* gjør kvinnen til et passivt objekt. Det fratar kvinnen evnen til å velge og dermed også menneskelighet (Randers-Pehrson, 2007, s.62).

Goffman på sin side hevder at andres reaksjoner ødelegger en normal identitet, der noen blir tilskrevet diskrediterende kjennetegn, og benevner det som et sosial stigma. For Goffman ble fokuset å undersøke den sosiale interaksjon som finner sted mellom stigmatiserte og såkalt *normale* mennesker. Med andre ord vil et stigma tillegge individet en sosial identitet, der stigmaet får forrang foran alle dets øvrige ferdigheter og individet blir stemplet som avviker (Goffman, 1975:177).

3.1.3.Rolle.

Et annet begrep innen SI er roller. Rolle er et sett av forventninger i forhold til hvordan mennesker vil oppføre seg i visse sosiale situasjoner, og dermed et viktig begrep for å forstå sosial interaksjon. Rolleforventning er styrende for atferd. Avviker rollen fra det som regnes som normal atferd, vil den bli møtt med negative reaksjoner. I motsatt fall trenger ikke andres oppfatning og reaksjoner å stemme med vår egne. Det å tolke andres forventning avhenger av at vi kan sette oss i en annen persons sted. Dette kaller G.H.Mead for *rolletaking*. (Schiefløe, 2011:294).

I boken «Vårt rollespill til daglig. Et studie i hverdagslivets dramatikk» presenterer Erving Goffman interaksjon, som den gjensidige innflytelse personer har på andres handlinger. Et ansikt til ansikt møte. Selvet blir som et rollespill på en teaterscene med en front stage og en back stage. Et viktig skille i det sosiale liv går på det som skjer på scenen men også bak scenen (Goffman, 1992, s. 22,54). Målet for opptreden er å fremstå som troverdig, for å oppnå det en ønsker. Det å fremstille seg slik at det gir ønsket effekt, er en sentral sosial ferdighet som Goffman betegner som *inntrykksstyring* (impression management) (Schiefløe, 2011, s.324). Evnen til å planlegge, og samtidig ta nødvendige justeringer underveis er avhengig av

publikums reaksjon. Individet improviserer og tilpasser seg de rådende omstendighetene. Her fungerer roller som styrende mekanismer for deltakerne i den komplekse ansikt til ansikt interaksjonen. Et fastlagt handlingsmønster som skjer, og som gjentar seg ved andre opptredener, kan kalles en sosial «rolle» eller «rutine» (Goffman, 1992:22).

Handlingsmønsteret til en kvinne på gaten som selger sin tjeneste kveld etter kveld kan benevnes med «rolle» eller «rutine». Kvinnenes sosiale rolle er knyttet opp til en bestemt status som prostituert definert av samfunnet. Men samtidig har kvinnen som står på gaten andre roller: som mor, datter og venn. Og hun merker snart hvem som ser på henne som menneske, og ikke bare ser på henne som prostituert. Som en av kvinnene uttrykte i møte med Pro Senteret. *«Jeg føler jeg har merkelappen narkoman og prostituert tatover i pannen, som følger meg gjennom hele dagen og hele livet»* Rollen som prostituert kan bli en del av selvbildet og identiteten, men de fleste ønsker bevisst å legge denne rollen bak seg.

Fordi identitet er en sentral del av kvinnenes livssituasjon, har jeg valgt å supplere med Bourdieus teori om identitet. Noen av kvinnene har opplevd grov vold i tiden som prostituerte, dermed er Webers maktbegrep også tatt med i slutten av kapitlet.

3.1.4. Identitet.

Mens selvbildet sier oss *hvordan vi er*, sier identiteten *hvem vi er*. Forklaringen finner vi i Bourdieus habitusbegrep som er hovedfokus i hans handlingsteori. Habitus er kjernen i en persons identitet. Et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden. Habitus er produkt av sosialisering som gir disposisjoner, som individet vil handle i forhold til. På den ene siden er individets handlingen styrt av rasjonelle valg, mens på den andre siden er handlingene mekaniske utfra objektive strukturer (Aakvaag, 2008, s.160).

Habitus er ikke bare individuelt, men også kollektivt fordi den blir til i et sosialt miljø. Det vil si at vi aksepter ulikheter i samfunnet og tar de for gitt. Habitus sier også noe om individets sosiale historie, og den kan være problematisk som det å bli arbeidsløs, være flyktning og utsatt for menneskehandel. Forandringen i habitus kan skje, men da er den knyttet til individets ytre omgivelser. Det krever forankring i, og aksept av et nytt sosialt miljø. Dette tar tid, og er ikke uproblematisk. Her vil individets habitus være i utakt med den nye sosiale virkeligheten. (Wilken, 2008, s.38). Men på den andre side blir habitus som en matrise for hvordan individet handler utfra en generell for forståelse som kan omsettes i de forskjellige situasjoner en møter En handling som Bourdieu mener i siste instans er bygd på interesser som direkte eller indirekte er en form for nyttemaksimering For å få identiteten bekreftet,

søker vi gjerne sammen med andre som bekrefter våre egne selvbilder og som vi identifiserer oss med (Schiefløe, 2011:327).

3.1.5.Makt.

En av hovedformene for makt er makt over andre. Denne definerer Max Webers med *en persons evne til å kontrollere en annens persons adferd også mot dennes vilje* (Weber, 1971). Åpen maktbruk har vi der en aktør bruker fysiske eller psykiske tvangsmidler for å få sin vilje igjennom. Mest effektivt er det når det hele kan baseres på trusler. Effektiv bruk av makt gir mer makt. Skjult maktbruk er en annen form for maktutøvelse som utøves gjennom manipulering hvor en holder igjen opplysning eller lyver (Schiefløe, 2011:214). Makt har også med muligheten for styring over sitt eget liv som kalles *autonomi*. De som har mye makt er de som bestemmer, mens de med liten makt blir avhengig av de med mye makt. Men samtidig kan en indre type makt gjøre at en kommer gjennom de mest ekstreme situasjoner i livet. Makten er ofte skjevfordelt og skaper dermed ulike livssjanser. Ulikhet i makt fremtrer i interaksjon og det sosiale liv, hvor mennesker med liten makt ofte blir ignorert og ydmyket (ibid, 2011:215).

4.0. Valg av metode og forsknings design

Metode kommer fra det greske ordet *methodos* – å følge en bestemt vei mot et mål; et verktøy for å samle inn, analysere og tolke data (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 29). I dette kapitlet vil jeg se nærmere på forskningsprosessen; valg av design og metode, rekruttering av informanter, bearbeiding av data, reliabilitet og validitet samt etisk betraktning.

Målet med oppgaven er å få en bedre forståelse av hvordan kvinner som selger seksuelle tjenester opplever sin situasjon, ved at de selv forteller sine historier. Tema er sensitivt og gjør at jeg må vise en høy grad av innlevelse, forståelse og respekt ovenfor en stigmatisert og utsatt gruppen. Men på den andre side prøve å få en best mulig innsikt i deres liv for dermed å belyse problemstillingen. Som tidligere nevnt er etikk og metode nært knyttet sammen i sensitiv sosiologisk forskning (Jacobsen, Kristiansen & Prieur, 2002).

4.1.1.Kvalitativ metode

For å møte mine informanter ansikt til ansikt ble kvalitativ metode et naturlig valg. Den kjennetegnes av en direkte kontakt mellom forsker og informant. Den går i dybden og vektlegger mening. Formålet i kvalitativ metode er å oppnå forståelse av sosiale fenomener på bakgrunn av fylldige data om personer og situasjoner. For også å få et innblikk i

hjelpetiltakenes rolle valgte jeg å intervju nøkkelpersoner. Det vil si fagfolk på området, og de som jobber tett opp mot kvinner i gateprostitusjon. Kvalitativ metode egner seg også best når vi skal undersøke fenomener og forhold vi mangler innsikt i, som også er tilfellet i min forsknings oppgave (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010).

Sosiale fenomener er komplekse. Ved bruk av kvalitativ intervju får en frem både det nyanserte og det komplekse. Hvordan de tenker, føler og handler og hvordan de tolker og uttrykker den sosiale virkeligheten med egne ord. (Thagaard, 2009, s.36). Oppgavens eksplorerende formål gjorde at dybdeintervju- ansikt til ansikt intervju - både med kvinnene, men også med nøkkelpersoner ble valgt som innsamlingsmetode. Det ble utarbeidet to intervjuguider. En til bruk for intervju av kvinnene; skrevet på norsk, engelsk og rumensk. Den andre på norsk til bruk ved intervju av nøkkelpersoner. Spørsmålene i intervjuguiden ble tilpasset den enkelte personen. Jeg var fleksibel i forhold til intervjuguiden, hvor oppfølgingsspørsmål ble stilt underveis. Kvaliteten i dybdeintervju ligger i opparbeidet tillit mellom forsker og informant. Ved fleksibel struktur på intervjuet, vil fokuset være interaksjonen mellom forsker og informant, og dermed vil denne også sette sitt preg på den innsamlede data (Tjora, 2013, s.107).

4.1.2.Hermeneutisk og Fenomenologisk forsknings designe.

Oppgavens forskningsdesign bygget på den hermeneutisk og fenomenologisk vitenskapstradisjon. Hermeneutikk; forståelsen av menneskers livsverden hvor fenomener må sees i sammenheng med den gitte kontekst. Fortolkning skjer gjennom det vi fortolker og vår egen førforståelse. Fenomenologisk designe er beskrivelse av mennesker, og deres forståelse og erfaring med et fenomen. Denne bygger på en underliggende antagelse om at situasjonen er slik personen oppfatter at den er (Thagaard, 2009, s.38).

4.1.3.Planlegging av feltarbeid

Som base for feltarbeidet valgte jeg Oslo. Her finner en både det største markedet av prostitusjon og de fleste hjelpetiltakene. Samtidig med at jeg kjenner daglig leder ved Marita Woman, og hadde snakket med henne i forkant om prosjektet. Som tidligere nevnt ønsket jeg å snakke direkte med kvinnene, som selv kjenner problematikken på kroppen. Her så jeg for meg hjelpetiltakene som døråpnere. Men de forberedte meg på at det kunne bli vanskelig, å få kvinner i en slik sårbar situasjon, til å stille opp for å la seg intervju. Det viste seg også å stemme. Denne problematikken tas også opp i boken «Bakgater» (Høigård& Finstad, 1992).

Alt jeg hadde håpet på, og planlagt i forkant for å skaffe informanter, både i Kristiansand og Oslo, gjennom nøkkelpersoner og snøballeffekten, at noen kjenner noen, gav ingen resultater. Jeg vurderte å skifte tema, men hadde allerede brukt en del tid på å innhente informasjon om nevnte tema. Derfor bestemte jeg meg, tross hindringer, for å fortsette der jeg hadde begynt.

4.1.4.Presentasjon av informantene

Hvorfor ikke selv gå ut på strøket og oppsøke kvinnene. Ved besøk på strøket snakket jeg med totalt fire kvinner: to norske, en fra Albania og en fra Romania. Nå hadde jeg i tillegg et ønske om også å intervju kvinner som var kommet ut av prostitusjon. Gjennom Marita fikk jeg vite at Nav Grünerløkka arbeider med kvinner som er ofre for menneskehandel. Jeg kontaktet Nav og fikk positivt svar. De hadde tre Nigerianske kvinner, alle ute av prostitusjon, som var villige å stille til intervju. Alle tre ble i forkant klarert av sine advokater før intervjuet. Intervjuene med de nigerianske kvinnen forgikk på engelsk og i deres hjem.

Før hvert intervju ble anonymisering forklart og klarert med hver informant. Informantene fikk lese gjennom informasjons brevet. Hos de engelsktalende forsikret jeg meg om at de hadde forstått betydningen av anonymisering. Jeg fortalte at det ville bli brukt fiktive navn, og at alt ville bli slettet når oppgaven var ferdig. Jeg brukte diktafon ved intervjuene. Men på strøket var diktafon et *ikke tema* på grunn av konteksten. Korte notater på norsk eller engelsk ble gjort på strøket, mens hele intervjuet ble skrevet ned dagen etter. Intervju hjemme hos de nigerianske gikk på engelsk. Her var bruk av diktafon ingen problem. For å gjøre situasjonen rundt intervjuet med kvinnene mest mulig trygg og avslappet innledet jeg med løselig samtaler. Det skulle vise seg at min «bekymring» over om de ville fortelle fra sine liv ble grundig imøtegått. Opplevde stor tillit og fortrolighet i kontakt med mine informanter.

Intervju med hjelpetiltakene som følger ble gjennomført på de respektive arbeidsplasser, foruten et som forgikk på kafe.

Nadheim: oppsøkende og oppfølgende arbeid og politisk påvirkningsarbeid.

Marit Women: driver kafe på strøket med oppsøkende arbeid hovedsakelig rettet mot de utenlandske kvinnen Hoved parolen er endret livsløp og hjelp til ordinært arbeid i sitt hjemland eller i Norge.

PION: de prostituertes interesse organisasjon i Norge.

Pro Senteret: nasjonalt kompetanse senter for prostitusjon. Lavterskeltilbud med oppsøkende arbeid. Har egen lege. Arbeid startet i 1983 rettet mot menn og kvinner i prostitusjon.

NAV Grünerløkka: en avdeling som jobber med offer for menneskehandel.

I tillegg fikk jeg den unike anledning å intervju to professorer ved det juridiske og sosiologiske fakultet ved universitet i Oslo (UIO). Hedda Giertsen og May- Len Skilbrei. Begge er profilerte personer på tema prostitusjon.

De kvalitative intervjuene med totalt 15 personer ble foretatt i perioden februar 2016 til mars 2016. Hvert av intervju varte fra en halv til to timer. Må poengtere at ikke alle intervjuene er kommet med i oppgaven. Dette grunnet oppgavens begrensning til 15 vektall.

Det meste av transkripsjonen, overføre lyd til tekst, ble gjort under feltarbeidet. Min erfaring fra tidligere som produsent av eget radioprogram, gjorde meg trygg i rollen som intervjuer. Men det å intervju kvinner med prostitusjons erfaring, ansikt til ansikt, ville bli en ny og utfordrende opplevelse.

4.1.5. Reliabilitet og Validitet

Reliabilitet knyttes til nøyaktigheten av forskningsdata. Hvilke data som brukes, måten de samles inn på og hvordan de bearbeides. Mens validitet betegner forskningsmaterialets gyldighet. Det vil si samsvar mellom data og fenomenet det forskes på (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010, s.70). Min opplevelse under feltarbeidet var at informanter var åpne og fortalte om sin situasjonen slik de opplevde den, og svarte ærlig mine sensitive spørsmål. Der jeg ikke brukte diktafon skrev jeg ned stikkord underveis. Det meste av transkripsjonen ble gjort under feltarbeidsperioden. Det ble nødvendig å høre på intervjuene også etter jeg kom hjem, for å sjekke ut detaljer og korrigere de opp mot transkripsjonen. Etter å ha bearbeidet den rikholdige data, var utfordringen den å velge ut hva som skulle med. Dette er ingen generalisering. Til det er min informanter for få og oppgaven begrenset. Hadde jeg brukt en metodetriangulering, en kobling av kvantitativ og kvalitativ metode, ville det nok ha gitt andre typer svar. Jeg har lagt vekt på å tolke data direkte slik den kom frem i intervjuene. Belyse det hele i en sammenheng mellom empiri, teori og metode og i en balanse mellom nærhet og avstand.

4.1.6. Etisk vurdering

I møte med de prostituerte, en stigmatisert og usatt gruppe, beveger jeg meg som forsker på et sosiologisk sensitivt område hvor de utstøtte befinner seg. Her har jeg som forsker et særlig ansvar. Ikke minst er det viktig å vise respekt for selve mennesket og dets atferd. Spesielt innfor verdier og holdninger når disse avviker fra det som er vanlig i storsamfunnet.

Kommunikasjonen utgjør også en viktig faktor for relasjon med informanten og dermed for resultatet av selve forskningen. (Jacobsen, Kristiansen & Prieur, 2002). Ved å åpne seg for forsker viser informanten tillit, og legger sitt liv i forskerens hender i forventning om å bli ivarettatt. Som forsker kan vi stille spørsmål som får informanten til å gjenkalle det som er fortrenget og som smerter. Slike situasjoner kan man ikke forutse. Her må en gjøre Etske vurderinger fra situasjon til situasjon. Men på den andre side kan vi som forsker tro at de sårbare informanter vi møter har vanskelighet med å fortelle det som har satt dype indre sår. Men der kan vi ta feil, for det viser seg at mennesker som har vært gjennom traumer synes det gjør godt å få løftet frem det vonde og vanskelige. Selve samtalen kan bli en lindring, som en terapeutisk funksjon i møte med forsker (ibid,2002). Informanten tar helst frem bare det den er i stand å hankses med og merker seg og om forsker har evne til å ta inn og assimilere fortellingen (Hummelvoll, Andvig & Lyberg, 2010, s.38) Det å være en god lytter er viktig ikke minst innfor en sårbar gruppe som de prostituerte, som blir sett på som avviker, og har liten tillit til mennesker generelt. Informanten må kunne stole på forskers hensikt og kompetanse og at informasjonen blir behandlet på en god og trygg måte. Forsker er på sin side avhengig av tilliten informanten gir, slik at forsker får riktig data og dermed kan utføre valid forskning (ibid, 2010).

Før intervju med kvinnene i prostitusjon ble det tydeliggjort at alt som ble tatt opp var kun jeg som hadde tilgang til. Hadde også avklart med NSD, norsk senter for forskningsdata, men siden det ikke var navneliste koblet til data var det derfor ikke meldepliktig.

5.0.Kvinner i prostitusjon på strøket

I møte med en utstøtt og utsatt gruppe, som kvinner i prostitusjon er, må jeg nøye vektlegge det etiske og moralske ansvar. Dette må gjøres, både før under og etter data innsamlingen. Jeg har prøvd «å trå varsomt» innenfor hver informant og kontekst. Ved å se hvor og når det passet å komme med spørsmålene, og heller lytte, og så komme med oppfølgende spørsmål. Ved ikke å ta dette ansvaret på alvor, vil det være som å trå på mennesker som allerede ligger nede (Jacobsen, Kristiansen & Prieur, 2002). Analyse med drøfting, er blir gjort etter hvert intervju.

Nå skulle jeg få mulighet til å stille mine forsknings spørsmål direkte til kvinnene på gaten. Jeg hadde forventning, men var samtidig klar for å møte negativ respons. Dette er deres arbeidsområde, og her kommer jeg ubedt inn og avbryter de i «jobben». Men jeg ble positivt overrasket. De fleste jeg henvendte meg til ville prate. For egen sikkerhets skyld fikk jeg med

Arne, som selv jobber med mennesker på samfunnets skyggeside. Jeg var på Strøket tre kvelder i løpet av feltperioden.

5.1.1. Monas historie og veien inn i prostitusjon

I enden av en lang sidegate til Karl Johan sitter Mona alene. Vi stopper og spør om det passer med en prat. Jeg forteller at jeg er student, og skriver oppgave om kvinner i prostitusjon.

Mona avbryter: «*Studere... det ønsker jeg også, men nå er jeg 26, og ikke kommet i gang enda...*».

Mona vil prate, men legger til at hun *må* komme hjem med penger i natt. Mona har kjæreste, men han vet ikke hva hun driver med. Mona vokste opp med en funksjonshemmede broren, som krevde mye av morens oppmerksomhet. Faren var borte fra familien i lengre perioder uten at de viste hvor han var. Mona slet med angst, og ble medisinerert av lege. Mona kom til Oslo da hun var 19 år, og da begynte hun med stoff. I dag går Mona på heroin. Kjæresten er også rusavhengig. Mona debuterte med prostitusjon for fire år siden. Mona forteller at hun har vært på strøket hver dag de siste 14.dagene, og begrunner det med økte boutgifter.

(F står for forsker og I for informant).

F: Hvordan kom du inn i prostitusjon

I: Nei, En venninne som jeg tidligere hadde reddet fra overdose introduserte meg. Hun fortalte hvordan jeg skulle oppføre meg, og at pengene måtte jeg sørge for å få før jeg avtalte turene. Etter et år sammen med min venninne startet jeg for meg selv.

Det Mona forteller fra sin oppvekst, viser at savnet etter oppmerksomhet, og en far som ikke var til stede når hun trengte han, preget hennes barndom. Senere fikk Mona vite at faren var rusmisbruker. Bourdieus teoribegrep viser at habitus er et produkt av sosialisering som legger grunn for de valg som tas senere i livet (Wilken, 2008, s.37). Mona slet med angst og ble medisinerert for dette da hun var 15 år. Her poengterer Mona at medisinen hun fikk av lege som 15 åring, skulle hun *aldri* ha hatt. Kan denne hendelsen ha medvirket til Monas rusdebut? Hadde Mona funnet svaret hun søker for grunnen til angsten, kunne det tenke seg at hun da ha sluppet både rusen og gaten? Rusen er avhengig av inntekt fra prostitusjon og motsatt, en vond sirkel.

Venninnen som Mona reddet fra overdosedød, var den som introduserte Mona for prostitusjon. Det å ha reddet sin gode venninnes liv, gjorde trolig båndene mellom dem sterkere. Det gikk et år før Mona tok sin første tur alene. Selv om valget inn i prostitusjon var Monas eget, var nok venninnen en viktig pådriver sammen med muligheten for lettjente penger. I «Bakgater» kommer det frem at halvparten av jentene tok sin første tur sammen med

en venninne som hadde «gjort det før». *Venninnene vet hva det handler om. Slik blir en viktig del av opplæringen en form for deltakende observasjon*, skriver Høigård og Finstad (1993, s. 44). I følge intervju med Skilbrei i mars 2016, er identitets krenkelse som kvinner har levd med, en medvirkende årsak til deres vei inn i prostitusjon. I Pro Sentrets rapport heter det at en av de vanligste motivasjonsfaktorer til salg av seksuelle tjenester er: *Personer som har opplevd omsorgssvikt, eller av andre grunner har et udekket behov for å bli sett, behov for nærhet eller behov for samvær med andre* (prosentret.no).

5.1.2. Identitet og selvbylde

F: hvordan var det første møtet med kunden?

I: Ved mitt første møte med kunde var jeg så rusa at jeg i ettertid tenkte: Dette gikk jo greit. Men nå har jeg for det meste faste kunder. Før jeg går inn i en bil kjenner jeg på mavefølelsen. Ut på natten setter jeg meg nærmere utested for trygghetens skyld.

I det første møtet med kunden var det en fordel for Mona å være ruset, for dermed å døyve bevisstheten. Senere ble de faste kundene en viktig trygghets faktor for Mona. Det å kjenne på mavefølelsen er en av beskyttelsesmekanismene som kvinner i prostitusjon bruker skriver Høigård og Finstad i «Bakgater» (1993). Er Mona her i ferd med å utvikle en profesjonalitet i «jobben», og dermed oppnådd mestring i sin rolle som prostituert? Det som Goffmans teori kaller *inntrykksstyring* hvor en evner å fremstille seg slik at det gir ønsket effekt (Schieffloe, 2011, s.324). Men «jobben» er usikker og kan være farefull. Mona nevner drapet på den Bulgarske kvinnen som skjedde i desember 2015.

F: Hvordan oppleves det å jobbe i prostitusjon?

I: Det er et dobbeltliv. Når jeg er ferdig med natten legger jeg det som har skjedd bak meg, og snakker ikke om dette med kjæresten. Jeg holder følelsene ute ved å legge dem langt bak i hodet. Jeg beskytter meg slik at jeg ikke skal pådra min kjæreste sykdommer.

F: Kan du skille kropp fra følelser?

I: Jeg har ingen forhold til min kropp og mine følelser på grunn av noe som en gang skjedde-. Det gikk alt for langt. Her stopper Mona, og sier ikke mere om temaet.

Det kan synes som at Mona mestrer det å skru av følelsene om kvelden, og på om dagen sammen med kjæresten. Eller sagt på en annen måte ved å legge følelsene igjen på gaten. Dette er en form for beskyttelses mekanisme, men egentlig er dette en undertrykkelse av følelsene (Høigård& Finstad, 1993). Kjæresten betyr mye for Mona, og hun forteller at de aldri har kranglet de tre årene de har vært sammen. I «Bakgater» kommer det frem at det å koble seksualitet og følelsesliv helt ut i prostitusjonen, heller ikke er mulig. Et ødelagt

seksualliv er en del av prostitusjonens pris, mens på den andre side er rus et effektivt hjelpemiddel til å kutte ut bevisstheten (Høigård & Finstad, 1993). Mona sier hun lever et dobbeltliv. En rollen som prostituert og en annen rollen som kjæreste, venn og datter. *Selvet* blir som et rollespill på en teaterscene, hvor hensikten er å opptre slik at en blir trodd, og dermed få det en ønsker (Goffman, 1975). Men på den andre side hvor lenge kan en klare et slikt dobbeltspill?

Når Mona forteller at hun ikke har noe forhold til sin kropp og sine følelser referer hun til det som en gang gikk for langt. Uten at Mona konkretiserte hendelsen, kan det tolkes dit hen at Mona opplevde et overgrep. I intervjuet med Giertsen mars 2016, sier hun at *For noen er det erfaring fra overgrep i barndom og ungdomstid, som gjør at du fortsetter med den oppfatning at andre har tilgang til kroppen og sjelen din. Du mister evnen til å ta vare på deg selv og du mister selvrespekten*. Giertsen refererer til boken «Bakgater», som sier at prostitusjon bryter ned selvbildet. På den andre side er det å ikke kunne snakke med noen om det du opplever på jobben en belastning. Det være seg gode eller dårlige opplevelser, som du må hold hemmelig, mener Renland, daglig leder av PION i intervju mars 2016.

F: Hva gjør det med ditt selvbilde?

I: Da jeg ved et opphold for rusavvenning ble nykter, følte jeg skam over det jeg hadde vært med på, men etter hvert ble jeg vant til situasjonen jeg var i.

Mona refererer til skamfølelsen den første gangen hun var inne til avrusning. Mona ser på seg selv utenfra som et «meg» og vurderer seg selv ut fra ytre omstendigheter: verdier, normer og forventninger. En sammenhengende prosess av tanker og handlinger. Dette som i Meads teori kalles for *refleksive handlinger* (Schiefloe, 2011). Det å komme til rusavvenning med andres oppfatning av hennes atferd, vil også kunne forsterke Monas skamfølelse. Her finner vi Meads *speilingsteori* hvor en oppfatter seg selv utfra andres syn på egen atferd. (Schiefloe, 2011). Men på den andre side døyver rusen plagsomme følelser, og dermed oppnås øket mestring i «jobben» som prostituert. Gjentatte handlinger vil etter hvert prege personligheten og selvbildet, slik Meads fremsetter i sin teori om utvikling av *selvet*. (Schiefloe, 2011)

Før vi går gir jeg Mona en klem. Det virker som praten har gjort henne godt. Ved enden av gaten stopper jeg og ser meg tilbake. Mona er ikke lengre på plassen sin. Hun har fått seg tur.

5.1.3. Monas ønsker for fremtiden

Mona har vært til avrusning flere ganger, men opplever å ikke bli forstått eller tatt på alvor. Hennes ønske er å komme ut av både rus og prostitusjon. Hun og kjæresten har blitt enige om

å slutte med rusen på hennes gebursdag i mars 2016. Mona elsker musikk og ønsker å studere. Monas møte med hjelpeapparatet har etter hennes opplevelse vært negativt. Opplevelsen kan gjøre kontakt med det offentlige problematisk. Her har en lett for å kategorisere personer som i Monas tilfelle. De normative antagelser blir lett førende, fremfor å forholde seg til personen en møter. Meads *speilingsteori* (Schieffloe, 2011) sett i lys av kategorisering fra det offentlige.

5.2.1.Lises historie

Neste kveld på strøket møter vi Lise i samme gaten som vi møtte Mona. En norsk kvinne midt i livet som også er heroinavhengig. Jeg presenterer meg, og sier jeg vil stille noen spørsmål. «Ja gjerne», svarer Lise og starter sin historie: *Jeg vokste opp i en god familie. Min far hadde en høyere stilling i samfunnet. Som 17 åring begynte jeg med stoff, og noen år senere med prostitusjon. De første årene på inne- markedet. Alt ble så mye verre da jeg begynte med heroin.* Lise er på strøket bare fire ganger i måneden, og forteller at hun står i «norskegaten». Her er hun kjent og føler seg trygg. Hvert land har sitt område forteller Lise og legger til. *Her er vi konkurrenter og har ikke mange å snakke med.* Lise har to voksne barn.

Ut fra det Lise forteller vokste hun opp under andre forhold enn Mona. Lise startet med stoff som 17 åring. Fra mildere stoffer er veien ofte kort til sterkere stoffer som gir misbruk. Lise forteller hvordan heroinen har gitt henne mange problem både psykisk og fysisk. Hadde hun ikke begynt med heroin, hadde Lise kanskje fortsatt vært på inne markedet, og ikke trengt å tatt turer på strøket i det hele tatt.

5.2.2.Identitet og selvbilde

F: Hva gjør det med ditt selvbilde og identitet i det å være i prostitusjon?

I: Jeg slet med selvtilliten fra 20 års alderen. Men opplever at selvtilliten vokser når jeg får komplement fra mine kunder. Jeg bruker mitt opprinnelige navn når jeg er med kundene, og snakker med dem under «jobben». Dermed får jeg kundene til å føle seg trygge. Når de er trygge blir også jeg trygg. Økonomisk øker jeg livskvaliteten ved å gå på Strøket. Utbetalingen jeg får fra Nav hver måned er ikke nok. Jeg vil ikke stjele. Da vil jeg heller være her. Det er mere fair. Skulle gjerne hatt en skikkelig jobb og betalt mitt bidrag. Det ville høyne min identitet

Lise kjenner de fleste kundene, og fører dialog med dem. Det virker både avstressende og skaper trygghet. Lise forteller om lavt selvbilde som ung, men sier at komplement hun får fra kundene bygger opp hennes selvbildet. De behandler henne som en «normal» kvinne. Som ser

mennesket bak rollen som prostituert, det gjør Lise godt. Motsatt er det de gangene kundene skryter av sine overklassebekjentskap. Da føler Lise seg mindreverdig. Selvfølelsen er nært knyttet til *selvet* ut fra hvorvidt andre bekrefter eller og avkrefter en. Dette viser til Meads *speilingsteori*, vi betrakter oss selv gjennom å tolke andres reaksjoner (Schieffloe, 2011). Lise bruker dialog som avstrennende faktor, og dermed skaper det et godt «jobbe grunnlag». Her kommer Goffmans *rolle og inntrykksstyring* teorien til anvendelse ved å planlegge fremtreden på forhånd, og foreta korrigeringer underveis utfra situasjonen. (Schieffloe, 2010, s.324) På den andre side vil salg av sex kunne gi den enkelte etterlengtet anerkjennelse, positiv oppmerksomhet, og opplevelse av fellesskap (prosentret.no).

Heroinforbruket koster, og når Lise sier at hun heller vil stå på gaten i stedet for å stjele, indikerer det at hennes rusforbruk krever mye penger. Forskning viser også at kvinner i prostitusjon som også er rusavhengige bruker heller sin egen kropp i stedet for å ødelegge for andre (Høigård & Finstad, 1993) På den andre side er motivet for rusavhengige kvinner som selger seksuelle tjenester, det å ha nok penger til neste «skudd» (Tveit & Skilbrei, 2008).

For Lises del har hun både fått en bekreftelse på sin verdi og hun har samtidig høynet sin økonomiske livskvalitet ved å gå på strøket. Skilbrei nevner *at folk går inn i prostitusjon med ulike ressurser og behov. Hun sammenligner med studentlivet. Vi går inn med ulikt kunnskapsgrunnlag og studer masse forskjellige fag, men vi er alle studenter. Det å ha sex to ganger i uka er noe helt annet enn det å ha livet sitt organisert rundt prostitusjon.* (Skilbrei, intervju 1.mars 2016), Men på den andre side som Lise selv sier, er det umulig å ha kjæreste når hun går på Strøket. «Jobben» har sin pris ved å måtte forsake et stabilt og nært kjæresteforhold.

F: hvordan skille kropp og følelser når du selger seksuelle tjenester?

I: Når jeg kommer hjem dusjer jeg. Jeg respekterer min kropp og mine følelser, den jeg er, og takker Gud for det, avslutter Lise.

Det Lise forteller viser at hun verdsetter både sin kropp og sine følelser, også i «jobben» som prostituert. Hun har en avklart holdning til sin situasjon, og synes det fungerer greit. Det virker som at Lise har kontroll over sitt liv. Hvordan en setter grenser og klarer å bevare seg selv er grunnet i ressursene en har med inn i «jobben» (Skilbrei, intervju 1. mars 2016). Lise bruker sitt egentlige navn når hun er med kundene. Det viser trygghet på identitet. (Bourdieu) Andre bruker «jobbenavn» som beskyttelse og begrunner det med at de skal jo leve et liv etterpå. Lise forteller at hun dusjer når hun kommer hjem. Det å vaske seg etter kontakt med kunden

er med på å bevare selvrespekten, og samtidig beskytte sitt egentlige «jeg» innfor et samfunn som ser på «jobben» som lite ærbar (Thagaard, 2009).

5.2.3 Lises tanker om fremtiden

Lise sier ikke mye om hva hun tenker om fremtiden, men mener at ved å ha en vanlig jobb ville det gitt henne en annen identitet. Samtidig ville hun fått betalt sitt bidrag i felleskassen. Hennes drøm som barn var å bli tannlege. Det Lise sier, utfra slik jeg tolker det, handler om det å kunne bruke tid og penger på å leve et «normalt» liv.

5.3.1. Elmiras historie

Elmira står sammen med to andre i en av gatene på strøket. Jeg hører de snakker rumensk og stopper. «*Ce face*» «*hei*» sier jeg på rumensk. Elmira ser skeptisk på meg og spør «*Who are you?*» Elmira snakker engelsk, og forteller at hun ikke er fra Romania men fra Albania. De andre to som er fra Romania ser på meg uten å si noe. Jeg forteller grunnen for mitt besøk. Elmiras skeptiske blikk forandre seg, og hun viser vei til en benk rett over gaten. Jeg poengterer at intervjuet behandles anonymt. Elmira leser gjennom spørsmålene. Jeg forklarer at hun bare svarer på de spørsmålene hun selv ønsker.

Elmira kom ikke til Norge for å prostituere seg, men for å søke jobb som frisør. Elmira har jobbet som frisør i 7 år i hjemlandet, og nå vil hun åpne egen frisørsalong i hjemlandet. Til det trenger hun kr. 30.000. Men alle jobb - dører stengte seg. Elmira har bare vært på strøket en uke. Hun forteller at hun får kr 500 i bil, og kr 1500 hjem hos kunden. Prostitusjon ble en utvei for å tjene inn det hun trenger til prosjektet på kort tid Det er ikke fattigdom som driver henne til denne avgjørelsen, men heller som en sterk drøm om selvstendighet og et bedre liv. Hun er målbevisst og har helt konkrete planer, og er villig til å selge sin kropp for saken.

5.3.2. Identitet og selvilde

F: Hvordan oppleves det å jobbe i prostitusjon?

I: Dette er en skitt- jobb.

Elmira gjentar flere ganger under det korte intervjuet at jobben er en «skit-jobb», men at hun bruker kondom for å beskytte seg mot sykdom. Og legger til: *Dersom min mor visste hva jeg gjør her, ville hun ha drept meg.*

F: Har du noen gang følt deg mindreverdig i jobben du gjør?

I: Ja det har jeg. En dag kom en familie forbi. Barnet stoppet opp, pekte på meg og spurte sin mor «Hvorfor står den damen der?». Moren virket brydd, avfeide spørsmålet med at det snakker vi ikke noe om. Tok barnet i hånden og hastet videre. Det føltes helt fryktelig. Jeg står her i to timer, så går jeg tilbake til hotellet hvor jeg bor. Har tenkt å være her bare en måned.

Episoden hun opplevde kvelden på gaten, blikket fylt med avsky og uttalelsen som fulgte, har satt spor i Elmiras selvbylde. (Mead). Denne hendelsen kan være grunne til at Elmira ikke står på gaten mer enn et par timer hver kveld. Elmira er helt «fersk i jobben», nå føler hun seg stigmatisert. Samfunnet møter avvik fra det normalt med negative reaksjoner, og tillegger individet en sosial identitet som overskygger andre ferdigheter (Goffman, 1975).

F: Kan du klare å skille kropp fra følelser når du er på jobb?

I: Når jeg er på jobb tenker jeg meg bort et annet sted som til Italia eller Spania. Når jeg kommer hjem vil jeg starte et normalt liv. Dette er ikke et normalt liv, avslutter Elmira.

Elmira plasserer følelsene langt vekk for å kunne takle «jobben». Det å koble vekk følelsene er en forsvars mekanisme i et late-som-om- spill for å beskytte sitt «egentlige jeg» fra å bli invadert av kunden (Høigård & Finstad, 1993). Men Elmira trenger penger for å åpne sin egen frisørsalong i hjemlandet. Hun stålsetter seg midt opp i fornedrelse og ubehag hun opplever i sin nye «jobb». Hun trenger raske penger. Her kan vi trekke parallell til Bourdieus habitus begrep om nyttemaksimering (Wilken, 2008).

5.3.3. Elmiras ønsker for fremtiden

Ved å bli leder for egen bedrift vil hun oppnå posisjon og øke sin innflytelse i hjemlandet. Rollen som Elmira er i nå, er ikke *henne*. Referere til Goffmans rollespill (Schiefloe, 2010,s.324). Om en måned vil hun reise hjem og legge det hele bak seg og starte et normalt liv. Men vil Elmira klare å slutte når hun har tjent kr. 30.000 til prosjektet? Forskning viser at når barrieren mot prostitusjon en gang er brutt, skal det lite til for å bryte dem på nytt (Høigård & Finstad, 1993). Elmira ønsker seg eget hjem og barn. Siste kvelden på strøket treffer jeg Elmira igjen, men nå på Karl Johan. Hun smiler gjenkjennende. «*Ta vare på deg selv*» sier jeg, før vi gir hverandre en klem og skilles som to venninner. På hjemvei er Arnes kommentar: *Du har fått stor respekt blant jentene.*

5.4.0. Kvinner som er ut av prostitusjon

Alt var klarert på forhånd gjennom Nav. Jeg snakket med hver av dem på telefon i forkant og presenterte det aktuelle tema. Avtalen ble at jeg skulle komme hjem til dem. De bodde på

hemmelig adresse. Det tok litt tid å finne frem. Nummert på ringeklokken hadde jeg allerede. Jeg var spent: Hvordan ville møtet bli? Ved empirisk forskning er det viktig at informanten får velge sted, og at intervjuet forgår i en rolig og avslappet atmosfære (Tjora, 2010).

5.4.1. Joys historie og veien inn i prostitusjon

Døren blir åpnet litt forsiktig. Joy bor i en liten leilighet. Den inneholder foruten seng, bord og et par stoler, også en babyseng og et stellebord. Joy er blitt mamma til et nyfødt guttebarn.

Joy begynner sin historie: Min far hadde fire koner, og jeg var det første barnet. Far var alltid full og slo min mor. Når min far lånte penger til mat måtte jeg bruke kroppen min som betaling for pengelånet. Jeg begynte å ligge med gutter som 12 åring. Min far ville at jeg skulle reise til Italia, og bli prostituert. Flere fra hjemtraktene var der allerede. Du vet afrikanske menn... legger Joy til. Jeg kom til Italia, og der ble jeg fortalt at jeg skyldte bakmenn en sum på 45.000 Euro. Jeg ble tatt med på gaten. Da jeg nektet å stå på gaten, tvang de meg til å bli kurer for stoff, som jeg måtte bære i kroppen. Jeg ble utsatt for brutal vold, og en dag truet min bakmann med å drepe meg. Han ville kaste meg i bosset, og ingen ville lete etter meg. Jeg ble redd og lot han få det han ville. Men det ville jeg ikke ha gjort i dag. Joy gråter.

Joy kommer fra en fattig familie i Nigeria. Joys sexdebut startet tidlig. Hun ble tvunget inn i prostitusjon av sin far, som også ordnet det slik at hun kom til Europa. Joy hadde ingen mulighet til å bestemme over sitt liv. I den nigerianske kulturen spesielt i det sørlige Nigeria, er det ofte godtatt at unge kvinner er seksuelt aktive, og at jenter i tenårene har seksuell forhold til eldre menn (såkalt sugar daddies). Dette brukes også for å forklare at kvinner havner i prostitusjon. I en artikkel i New York Times som omhandler Nigerias hovedstad, hevdes det at det å prostituere seg i utlandet ikke er forbundet med skam. Men heller en akseptert måte å tjene penger på. Artikkelen hevder at familiene ofte driver press mot kvinnene til å fortsette i prostitusjon. Mens uttalelsen fra hjelpeorganisasjonen IROKO Onlus i Nigeria avkrefter påstanden, og sier at kvinner med prostitusjonserfaring ikke kan gifte seg, eller bli værende i sitt lokalsamfunn (Skilbrei, Tveit & Brunovskis, 2006).

Joy havnet i klørne til brutale bakmenn, som både truet og mishandlet henne på det verste. Her kan vi trekke parallell til åpen maktbruk med trusler og vold for å få sin vilje igjennom. Med referanse til sosiologen C. Wright Mills begrep om maktelite (Schiefløe, 2011). I dette tilfellet er det bakmenn med økonomisk kapital og mye makt, som utøver sin makt over de fattige i samfunnet som Joy tilhører. Har en få eller lite ressurser som tilfellet var for Joy og hennes familie, har en dermed også liten makt. Ved å stå ovenfor slikt et makttyranni, kommer en selv i avmakt, og gir heller etter for om mulig å berge livet. Joy nevner ikke begrepet «offer for menneskehandel», og jeg stiller heller ikke spørsmålet.

5.4.2. Identitet og selvbylde

F: Hvordan opplevde du tiden i prostitusjon. Hva med din kropp og dine følelser?

I: Jeg hadde ingen følelser. Jeg oppførte meg som om jeg skulle være «gal». Jeg følte ingen ting. Jeg ble voldtatt av to menn på en gang. Det var så vondt. Jeg skammer meg over det som skjedde. De som sa de elsket meg hadde bare sex med meg, og etterpå skjøv de meg bort. Jeg er ikke stolt over det jeg gjorde. Solgte stoff.. huh! I Italia gjorde jeg skitt arbeid. Gjorde det for å tilfredsstille andre. Tilfredsstille min far. Folk brydde seg ikke om mine følelser eller hvordan min fremtid skulle bli. De tenkte bare på penger, penger, penger. Folk ser ikke dine følelser. Du går ut, og folk tenker at du har det bra, mens du selv kjenner at det brenner inni deg hele tiden.

Joy gråter igjen. Jeg trøster, og sier at hun er sterk som har kommet gjennom alt dette. Det Joy beskriver var at følelseslivet hennes var lammet. Volden Joy opplevde var for henne en traume hvor hun var redd for å miste livet. Traume er tap av kontroll. Grov vold vil ofte oppleves som traumatisk skriver Bjørndal og Norli i rapporten: «*Fritt vilt. En undersøkelse om voldserfaring til kvinner i prostitusjon*» (2008).

Joy har en stor evne til å reflektere over sitt liv som tidligere prostituert. Det er kommet litt på avstand, men hun kjenner fortsatt de vonde følelsene etter et traumatisert liv. Samtalen dreier seg om hvordan hun har det inni seg. For å beskrive sine følelser bruker hun metaforen *en brann* som aldri vil slukke. Hun kjenner på smerten over et negativt selvbylde, og aldri hatt en gjensidig kjærlighets relasjon, men legger til at relasjonen til sin mor og søsken er god. En av hennes søstre er nå er sendt ut for å betale ned Joy sin «gjeld», og det gjør vondt å tenke på.

Under samtalen kommer tårene. Joy blir sliten. Hun veksler fort mellom gråt og latter. Joy viser et mot og en styrke som det står stor respekt av. Midt i det traumatiske hun forteller, ser jeg et menneske med følelsesmessige ressurser. Når jeg merker Joys reaksjon i de sterke beretningen fra hennes liv, prøver jeg å flytte fokuset over på dagens situasjon. Men Joy vender flere ganger under intervjuet tilbake til sine opplevelser.

Det Joy forteller blir bekreftet i boken «Bakgater»: «*Som prostituert er det umulig å bevare seg selv og sitt følelses liv. Selvbylde og selvrespekten ødelegges. Følelsene brennes ut av kroppen. Det ødelagte seksuallivet går sammen med en dyp selvforakt som sener i livet ofte får preg av senskader*» (Høigård & Finstad, 1993). I avisen Dagen forteller forsker Marte Bygstad Landro at «den dype skamfølelsen er en følelse av ikke å være verdig til å bli elsket og referere til forsker Finn Skårderud. Skammen kommer ofte til uttrykk ved blant annet å være alt for opptatt av å oppfylle andres forventninger.» og sier at kjærlighet kan lindre skamfølelse. Joy forteller at hun hele tiden gjorde «jobben» for å oppfylle andres og sin fars forventninger (Algrøy, 2016).

Når vi kommer inn på tema følelse og kropp, er Joy reflektert og setter ord på hvordan hun opplevde sin situasjon som prostituert og hvordan hun ønsket at andre skulle se på henne. Ikke som en prostituert, men som et fullverdig medlem av samfunnet. Det Joy sier belyser Bourdieus habitusbegrep og identitetskonstruksjonen som påvirker tanker, følelse og handling (Wilken, 2008). Og likedan G. H. Meads teori om den signifikante andre. Vårt selvilde vil bli preget av hvordan vi tenker andre ser på oss (Schieffloe, 2011).

5.4.3. Livet i Norge etter tiden som prostituert

Joy klarte å flykte, og kom seg etter hvert til Norge. Her møter Joy en kvinne som hjelper henne. Hun anmelder sin bakmann og får advokat. Joy har bodd i Norge i ni måneder.

F: Hvordan har livet ditt blitt etter at du kom til Norge?

I: Nå opplever jeg meg selv som et helt menneske. At jeg er noe. At jeg er god, og ikke slik som før, da var jeg en dårlig dame. Nå sover jeg uten redsel. Før sov jeg med et øye åpent. Men nå kan jeg lukke begge mine øyne og sove. Jeg sover, men drømmer også vonde drømmer. Vet ikke hva som vil skje. Livet er veldig vanskelig. Jeg vil aldri mer gå på gaten aldri mer tilbake til det livet igjen.

F: Hva vil du si til andre som tenker seg inn i prostitusjon?

I: Jeg vil aldri anbefale noen til å gå inn i prostitusjon. Du kan ha penger, men ikke et godt liv og heller ingen glede. Du ser i Afrika tror vi på penger, penger, penger. Penger kan ikke drepe din plage, eller døyve din smerte. Jeg sier alltid til folk at de må ikke gjøre seg avhengig av pengene, men være fornøyde med det de har.

Joy sliter med vonde drømmer fra det hun har vært gjennom, og likedan med uvissheten om hun får bo i Norge. Samtidig virker det som at hun er i ferd med å styrke sin identitet og selvilde. (Bourdieu og Mead) Hun kjenner seg trygg nå. Og støtten hun får fra Nav gir henne økonomisk trygghet. Men samtidig er uvissheten stor, og Joy sier flere ganger under intervjuet at livet er vanskelig. Kan hun klare å holde seg borte fra gaten om hun ikke får opphold i Norge? Men Joy er blitt en stolt mamma som elsker sin lille sønn som hun lever fult og helt for i dag. Joy vil advare andre mot å tro at pengene du tjener som prostituert vil gi deg lykke i livet, og oppfordrer andre til ikke å gjøre seg avhengig av penger men å nøye seg med det en har.

5.4.4. Ønsker for fremtiden

Jeg ber til Gud om å få bo i Norge og få leve et godt liv. Jeg vil være en av samfunnet og ikke som en fremmed. At folk skal oppleve meg som en «normal» samfunnsborger, og ikke se på meg som en tidligere prostituert. Den største gleden i mitt liv er min sønn. Når jeg ser han inn i øynene er alt godt for meg. Vi forstår hverandre selv om han ikke kan gi respons. Jeg elsker han så mye! Vi lever i en annen verden som folk ikke forstår.

F: I dag kan du se på deg selv og ha et godt selvbilde!

I: Ja, jeg var veldig sterk da jeg fødte. Jeg er blitt mor. Jeg har mitt barn. Jeg må være sterk for min sønn så han kan vokse opp.

Joy ser med ømhet på sønnen som ligger trygt inntil morens bryst. Morsrollen er nå blitt Joys *adelsmerke* i livet. Det har skjedd et stort og viktig rollebytte for Joy. I dag er hun stolt mor til et velskapte barn som ble født i Norge. En ny livs situasjon har begynt med ny identitet. Identiteten ligger ikke lenger i den prostituerte kvinne på gaten, men i rollen som stolt mamma. Her kommer Goffmans rollebytte frem. Likedan G.H. Meads teori om det aktive «jeg» og det passive «meg». Joy reflekter både over sin egen situasjon og hvordan hun ønsker samfunnet skal se på henne (Schiefloe, 2011:293). Livet fremover dreier seg om å gjøre det beste for sine sønn, slik at han kan vokse opp og få et godt liv. Joy sier med gråt i stemmen: *Min sønn skal få en god utdanning, og ikke lik sin mor eller min familie. Hadde jeg bare hatt en god far. Jeg har venner som har fått seg utdanning og lever et godt liv nå, men slik var det ikke for oss.* Joy vil gå på skole og få seg jobb. Hun kunne tenke seg manikyr utdanning. Joy poengterer at situasjon hun er i nå er det viktig å ha noen å snakke med og er glad for venninne som er på besøk. «*Det er som vi skulle ha kjent hverandre i mange år. Hun ser ikke ned på meg. I menigheten jeg går til opplever jeg også aksept*».

Mot slutten av besøket synger venninnen en sang med følgende tema: «*You don't need to worry, you don't need to be afraid. You have a friend in Jesus who wipes your tears away*». Jeg har med en liten gave til babyen og jakke til Joy. Hun blir veldig glad for gavene. Før jeg går server Joy en rett med ris og sier: *du er i mitt hus og er nå blitt min venn.*

5.5.1. Graces historie.

Grace sitter avslappet i sofaen og virker forberedt på intervjuet. Leiligheten er ryddig og virker romslig. Her bor hun sammen med sin lille sønn. Jeg har med en liten gave til sønnen.

Grace var eldst i en familie på 10 barn. Familien var fattig og hadde ikke råd til skolepenger for Grace da hun gikk på videregående. Løsningen for Grace ble å selge frukt på markedet sammen med en kollega fra videregående etter skoletid. En dag på markedet møter de en dame som forteller dem om Europa. Hun forteller om mulighet for å tjene gode penger og slippe å lide som her. Utgiftene til reisen ville komme på på 10.000 dollar. Hun sa at det var ikke noe stort beløp. Det skulle vi ikke tenke på for i løpet av et år, eller om vi var heldig etter seks måneder ville det hele være nedbetalt. På den tiden hadde vi ingen begrep om dollarverdien. «*Vi godtok avtalen, for vi ville ha et bedre liv*» fortsetter Grace.

Veien til Europa var både lang og vanskelig. De vandret gjennom den Nord Afrikanske ørken i flere måneder. Visa, som var lovet så de aldri noe til. Fremme i Spania ble de tatt med ut på gaten. «*Dette var ikke hva du lovte oss*», sa de til madammen. Svaret var «*Dere har ikke noe pass, så dere kan ikke dra noe sted. Dere må ut på gaten og jobbe skal dere får betalt tilbake 10.000 dollar som dere skylder*».

Grace var student da hun ble introdusert av en fremmed dame for muligheten til et bedre liv i Europa. Valget om å godta tilbudet var Grace eget valg, for hun ville komme seg bort fra fattigdom i hjemlandet, og trodde hun gikk til en vanlig godt betalt jobb i Europa. Hennes mål var å hjelpe sin familie økonomisk. Grace fortsetter: *Jeg lyktes ikke i å få kunder på gaten i Spania. Da jeg returnerte uten penger, fikk jeg høre at jeg var udugelig, og ikke oppriktig opptatt av jobben. Jeg ble slått og truet av madammen, og hun truet også familien min i hjemlandet. Min familie ble redd og sa: «Vi bad deg ikke om å dra. Betaler du ikke skylden kommer hun til vårt hjem og slår din stakkars gamle mor». På selveste julekvelden kom bakmenn og utførte vold mot familien min.* Historien til Grace er lang og vond. Sliten kom Grace tilbake til Norge med sin sønn som ble født i Spania hvor Grace hadde kjæreste. Grace gikk til politiet, og sa at noen var ute etter hennes liv.

Familien la ingen press på Grace til å ta avgjørelsen for å reise til Europa. Madammen var tydelig drevet i hvordan å plukke ut sårbare jenter til «jobben». Hun lokket dem med løfter om gode økonomiske utsikter. Dette er en form for skjult makt (Schiefløe, 2011). Senere kommer maktens skjulte ansikt frem. Det var gateprostitusjon som var «jobben». Fremme i Europa brukte hun trusler og vold både ovenfor Grace, men også overfor hennes familie i hjemlandet.

5.5.2. Identitet og selvbylde

F: Når du møtte de som ville kjøpe sex. Kunne du klare å separer kropp fra følelser?

I: Ja. Selvfølgelig. Det kan du. Du tenker ikke på kroppen din. Det eneste du tenker på er pengene. La denne mannen gi deg penger og la meg snart bli ferdig med gjelden. Du tåler smerten og alle problemene det medfører for pengenes skyld.

Grace klarer å skille kropp og følelser ved å fokusere på det hun vil tjene. Selv om hun avskyr selve «jobben», tenker hun hele tiden på pengene hun skylder, og det smerter mest. For henne blir det som skjer med kroppen mindre viktig. Kunden blir et middel for å tjene opp de pengene hun skylder. En form for nyttemaksimering utfra Bourdieus teori (Wilken, 2008). Beskyttelsesmekanismen blant prostituerte er å legge av det private «jeg» mens en er på jobb. I boken

«Bakgater» blir det poengtert at mennesker i yrker med store følelsesmessige belastninger, utvikler egne beskyttelsesmekanismer for å opprettholde en følelsesmessig distanse til arbeidet sitt. (Høigård & Finstad, 1993).

F: Hva har tiden på gaten gjort med ditt selvilde og din identitet. Har det gjort noen forskjell i ditt liv?

I: Ja, selvfølgelig har det gjort forskjell i mitt liv. På gaten i Spania følte jeg skammen. Til og med i Afrika fikk de vite hva slags arbeid jeg gjorde her. Min søster bruker ordet «avskum» om de som går på gaten. Tenker på min sønn - om han skal få høre: Se, hva din mor gjorde!..... For meg er alt jeg har opplevd på gaten som et drama. Slått og voldtatt av menn. Ikke være i stand til å betale pengene du skylder, og de problemer andre får på grunn av dette. At andre vet at du har gått på gaten det er ikke godt. Er ikke stolt av meg selv for tiden på gaten. Sex med så mange menn. Jeg har vært med på så mye, og vil ikke tenke på det.

Grace sier at det som har skjedd har ødelagt mye i hennes liv. Det verste og mest støtende for en kvinne er å selge seg «frivillig». Skyld, skam og selvforakt er komponenter som tidligere prostituerte må drasse på i årevis (Høigård & Finstad, 1993). Grace ble tvunget ut på gata hver dag i all slags vær i totalt 4-5 år. Hun forteller hvordan hun satt seg ned og gråt og spurte seg selv: *Hvorfor skal jeg oppleve alt dette?* Hun opplevde stigmatisering på gaten, men mener at det må du tåle å leve med. Du må bare fortsette fremover. Men forteller også at hun møtte en natt en politibetjent som viste oppriktig omsorg. Men Grace ble redd og ville ikke fortelle sannheten om hvordan hun egentlig hadde det. Skammen Grace nevner over å ha levd et liv som prostituert som hun vil komme bort fra kan vises til Bourdieus bytte av identitet.

5.5.3. Organisere av en nye hverdag i Norge

F: «Hvordan organisere du din hverdag og hva er utfordringen?»

I: «Jeg går på trening, shopping og tar mitt barn til barnehage. Jeg må være sterk for min sønn og ta vare på han. Får jeg mulighet vil fremtiden bli bedre. Jeg vil la folk få vite at livet jeg levde før ikke var noe godt liv. Det finnes et bedre liv for unge jenter. Det er så mange ting jeg ønsker å gjøre om jeg får sjans til det. Min utfordring i dag er å legge det gamle livet bak meg, men minnene er der. De sitter som spikret. Om jeg kunne viske ut fortiden. Men både du og jeg vet at vi ikke kan forandre fortiden, men vi kan skape fremtiden og gjøre den bedre

F: hva med din helse?

I: Jeg er så takknemlig til Gud at jeg var i stand til å beskytte meg selv. Jeg fikk ingen overførbare sykdommer fra tiden på gaten. Så jeg er så takknemlig til Gud som passet på meg heletiden slik at alt er bra med meg nå.

5.5.4.Ønsker for fremtiden

F: Hvilke råd vil du gi dem som er på tur ut i den «jobben» du har hatt?»

I: «Til de i Afrika vil jeg anbefale utdanning. Det er så viktig. I dag tenker jeg at hadde jeg hatt mulighet for en utdanning i mitt hjemland, hadde jeg ikke blitt med på dette, og min historie kunne vært en annen. Er du utdannet, kan ikke folk komme og bedra deg på denne måten. Ingen kan tjene så mye penger uten at det dreier seg om prostitusjon. Du vil forstå at disse folkene lyver for deg. At de vil ta deg med og gi deg en dårlig jobb».

Hun vil advare andre i Afrika mot et liv i prostitusjon. Har en liten kunnskap om hvordan verden er, vil en være lettere påvirkelig og dermed innvirke på de valg en tar. Ved å studere vil du ha bedre forutsetning til å forstå den verden du lever i er Grace tydelige oppfordring.

Grace virker beslutsom, reflektert og sterk til tross for alt hun har vært igjennom. Hun klarer å sette ting i perspektiv. Hun sier at hun vill jobbe hardt for å komme igjennom om hun får mulighet til studier her i Norge. Som barn var Grace drøm å bli advokat. Får hun sjans vil hun studere juss. Et annet ønske er å bli barnepleier. Jeg oppmunttrer henne og sier at jeg selv er utdannet barnepleier. I dag er hun lettet og kjenner seg trygg. Hun har det bra sosialt, og får god hjelp fra Nav. Gjennom Nav får hun og medisiner for sitt høye blodtrykk som hun har fått på grunn av stress over tid. Men fremtiden er usikker for Grace. Hun vil ikke tenke for mye på hva som vil skje med hennes liv, men hun vil skjerme sønnen fra å slippe og høre om det hans mor har gjort. Graces konkludere med at hadde hun hatt mulighet for vider utdanning i hjemlandet, ville hennes historie kanskje vært en annen.

6.0. Oppsummering fra Strøket og hjemmebesøk.

Felles for både de norske jeg møtte på Strøket og de nigerianske i refleksjon er den økonomiske situasjonen. Enten nødvendigheten av å ha penger til å betale en høy husleie, oppstart av bedrift, forsørger byrden i hjemlandet. Og det å betale ned en skyhøy gjeld til bakmenn. De jeg møtte på gaten hadde valgt dette selv, mens de nigerianske var blitt tvunget eller lurt inn i prostitusjon. Forskjellen fra de på gaten er at de reflekterte og tolket sin her og nå situasjon som prostituert. Mens de nigerianske reflekterte tilbake i tid over erfaringer de hadde gjort seg, og med klare advarsler til andre om det å gå inn i prostitusjon.

For Mona lever hun et dobbeltliv. På den ene siden i rollen som venn og elsker i et stabilt kjæresteforhold. På den andre side rollen som prostituert ved å selge sin kropp i et flyktig møte med kunden. For å mestre dobbeltlivet bruker Mona forsvarsmekanismen å skru av og på følelsene. Mona virker sliten. Hun lever et tøft og krevende liv. Men hun har ikke gitt opp håpet om å komme seg ut, og starte et nytt liv. *Gateprostituerte med rusproblemer bærer med seg mange ulike former for belastning fra barndommen*, sier Tveit og Skilbrei i sin rapport. Så lenge

de ruser seg er det få varige alternativer enn prostitusjon, og ikke alle kan slutte med rus. Pengene de tjener kan også gi kvinnen makt i kjæresterelasjoner og i rusmiljøet (Tveit& Skilbrei, 2008).

Lises situasjon er annerledes enn Mona selv om hun også er heroinavhengig. Lise virker yngre enn sin alder, og «jobben» hun gjør har mindre dominans over hennes hverdag enn tilfellet er for Mona. Lise virker å ha kontroll over sin livssituasjon. Lises lave selvbilde blir styrket av komplementene hun får fra sine kunder. Dette sammen med pengene hun tjener høyner hennes totale livskvalitet poengtere Lise. *Forskjellen er stor i det å selge sex bare noen kvelder i måneden, til en hverdag som er strukturert rundt salget av sex (Skilbrei,2016).*

Elmiras situasjon var en helt annen. Hensikten med å komme til Norge var å søke en vanlig jobb, og ikke for å prostituere seg. Men da hun ikke fikk jobb som frisør, tok hun et dristig valg. Elmira er fullt ut fokusert på nå- situasjonen på beløpet hun trenger for å åpne sin egen frisørsalong i hjemlandet. Men på den andre side er dette ingen ønsket situasjon for Elmira. Hun er villig til å betale en høy pris for å få sitt ønske oppfylt, og hun kan returnere hjem uten at noen stiller spørsmål ved inntjeningen. Ved å bli sjef i egen bedrift vil Elmira oppnå posisjon og makt i lokalsamfunnet.

Situasjonen for Joy og Grace er en helt annen nå. Begge har tatt kontakt med advokat, og er blitt registrert som ofre for menneskehandel. Det innebærer at de får bosted, sosialhjelp på kr. 5000, slik at de slipper å gå på gaten.

Joy's traumatiske historie med grov vold preger henne, men samtidig er hun reflektert og sterk. Hun har sluttet med prostitusjon og er blitt en stolt mamma som elsker sin lille sønn. Men fortiden har satt merker ikke bare de synlige på kroppen som hun viser meg, mer smertefull er de merker jeg ikke kan se. Når Joy forteller er mye av fokuset på de vonde opplevelsene. Traumer fra fortiden innhenter henne. I en slik sensitive intervju situasjonen, blir min rolle en balansegang mellom det å være forsker på den ene siden, og det å være medmenneske på den andre. Temaet om det å intervju sårbare grupper beskrives utførlig i boken «Liv, fortelling, tekst» (Jacobsen, Kristiansen & Prieur, 2002).

Grace har også vært gjennom både vold og trusler. Hun hadde valget om å fortsette å stå på gaten eller å komme hjem til madammen og bli slått. Grace har holdt ut i flere år og klarte til slutt å tjene inn pengene hun skyldt. Men det som plager henne mest er tanken på at hennes sønn ikke må få høre om det livet hans mor har levd. Noe hun skammer seg over. Hennes nye roller som mor gjør at hun må være sterke, og hverdagen er fylt med omsorg for den lille. Dette er en god hjelp i det å holde depresjon ute. Grace har vært lengre i Norge enn Joy, og

har dermed hatt bedre mulighet for å lære seg de kulturelle kodene. Hun har begynt å tilpasse seg en ny livsstil i sitt nye land om hun da får bli. For begge har forsørgeransvaret for storfamilien i hjemlandet tynget. Og nå venter de i uvisshet på svar fra UDI. Får de ikke opphold kan de søke om asyl, men da har de ikke lengre økonomisk stønad, og for noen er veien tilbake på gaten ikke lang. «Jobben» de har hatt på gaten i flere år er det de kan.

For Joy og Grace er håpet og bønnen om å få bli i Norge og leve et godt liv her. Det å ha drømmer for fremtiden virker også som overlevelsesfunksjon. For Joy og Grace krever det en sosioøkonomisk tilpasning til livet i et nytt land, og ikke minst oppfølging fra hjelpeapparat. Til tross for alt det vonde som både Joy og Grace har vært gjennom, nevner de ikke offerrollen med et ord. Men begge nevner troen som en styrke gjennom vonde opplevelser. De er sterke, virker oppreiste og har en ståpå vilje. I intervju med de to ved Nav Grünerløkka som kjenner kvinnen sier de: *«Nigerianske kvinner har en stolt fremtoning, og er veldig opptatt av å ikke bli behandlet som stakkarer. Selvrespekten synes veldig intakt»* (2016).

I Norge er det vanskelig å komme inn på vanlig jobbmarked. Det kreves språkkunnskaper og fagbrev. Har du ikke noe av delene er det ikke lett. *«Give me a jobb»* er det først kvinnen på gaten spør om når de møter folk fra hjelpetiltakene. Ved intervju med sosionom på Nadheim opplevde hun refleksjons systemet som et dilemma, og mener at oppholds statusen bør være lagt på noe annet enn det at bakmenns apparatet skal bli dømt. Nigerianske bakmenn er veldig vanskelig å ta. I intervjuet med Skilbrei sier hun at for de nigerianske vil det vær problematisk å start på nytt på et annet kontinent, da flere av dem har vært borte fra hjemlandet i mange år allerede (2016).

6.1.Hjelpetiltakenes rolle

Helt til slutt vil jeg kort beskrive intervjuene jeg hadde med nøkkelpersoner i hjelpetiltak februar 2016. Alle tiltakene driver også fast utadrettet arbeid på gaten. Kvinner i prostitusjon trenger hjelp til praktiske ting i hverdagen, og juridisk hjelp for de som er mulig ofre for menneskehandel. Tiltakene har kunnskap og erfaring. Er tett på kvinnene, og taler deres sak (Tveit & Skilbrei, 2008).

Nadheim: *Det handler om relasjons bygging. Vi går ut på gaten uke etter uke. Hovedtanken er at skulle de prostituerte trenge hjelp en dag, vil de ta kontakt. Men da må relasjon og tillit vær til stede. Under samtaler med den prostituerte vil de snakke om andre ting. De vil vise at de er så mye mer enn den prostituerte. De merker om folk ser på dem som menneske eller prostituert* (Hanne Matilde Leikvoll, intervju 17.februar 2016).

Marita Women: Å hjelpe kvinner i prostitusjon til å finne nytt håp og få en ny start i livet, med fokus er de utenlandske kvinnene. Kjernen er å bygge tillit. Gi mestringsfølelse. Bygge opp selvtillit hos kvinnene som er i arbeidspraksis. Marita brukthandel har samarbeid med NAV Grünerløkka. I mars 2016 åpner vi et bofelleskap som på sikt vil tilby arbeid med lønn for de som får bli i Norge. Motivet er å bygge nære relasjoner og styrke kvinnes identitet (Kristin Strandengen og Silje, intervju 17.februar 2016).

Pro Sentret: Et pusterom for de prostituerte hvor de kan slappe av og kjenne seg trygg. Hovedfokuset er på den gode samtalen. Hjelp til mestring av dagligdagse ting i et nytt liv uten prostitusjon. Du har overleverer på den ene siden, og så har du de som føler de har det narkoman og prostituert skrevet i panna. Det er som et sår på sjelen som aldri vil gro. Hva skal jeg gjøre for å få det til å gro. Det er mye vondt de opplever men de har en sterk overlevelses styrke. Det bor et menneske i hver av dem som er helt unik (Sarah Sangesland Warpe, intervju 24.februar 2016).

PION: det må lages en egen lovgiving som ivaretar selgersidens behov, helse og rettigheter. Regulere det som et påbud, forbud, tilbud og plikter. Tiltak som gir minst mulig skade, og det har en ikke i dag. Grunnen til lite prostitusjon i Norge er at vi har gode velferdstilbud. Beste måte å forebygge på er å tilrettelegge slik at færrest mulig blir nødt til å selge sex (Astrid Renland, intervju 10.mars 2016).

Nav Grünerløkka: De fra utlandet og spesielt de nigerianske har så mange usikre faktorer i det å komme ut av prostitusjon. Får de bli i Norge? Blir saken henlagt og en blir returnert skjer det ofte hevn. Ikke bare over den prostituerte, men også over familien. Det er mange traumefaktorer og det hele er komplisert (Nann og Veronica, intervju 14 mars 2016).

I tillegg til det å skape tillit og trygghet som base for hjelpen, trengs det informasjon om de rettigheter og muligheter kvinnene har i samfunnet og samtidig legge til rette slik at de får den hjelpen de trenger. Kvinnen er ambivalent: samtidig med å ønske hjelp er de mistroisk ovenfor de som vil hjelpe og tenker at de vil kreve noe tilbake. Deres erfaring er at de som sa de ville hjelpe var de som senere misbrukte dem.

Men hvorfor beskytte prostitusjons miljøet, og så er det ikke lov å kjøp? I intervjuet med Giertsen hadde hun en fin forklaring: «Dette er en interessant klassisk motsetning ved det å kriminalisere og hjelpe. Helseargumentet trumfer kriminaliserings argumentet. En fange som bryter hånden kommer på sykehus. Legen spjelker hånden, og spør ikke om pasienten har tenkt å bruke denne armen til å begå flere innbrudd. Så også Maritas omsorgs argument. De møter kvinnene her og nå, og spør ikke om hva de gjorde i går eller hva de skal gjøre etter kl. 03 på natten. Som sosial

organisasjon har kristne miljøer et fantastisk potensiale til å si velkommen, vi er alle like innfor Gud. Giertsen tar frem klasse perspektivet i selektering ved hjelp til de prostituerte. En kvinne hadde vært med en kunde hjem. Kunden forvandlet seg og ble voldelig. Rev av hårtjafser, men kvinnen klarte å rømme. Kvinnen fikk hjelp av Marita og anmeldte saken. Men tre dager senere ble saken henlagt. Samtidig var det den stakkars tre barns moren som fikk flaggstangen i hode ved Holmenkollen kapell og ble drept. Helt forferdelig. Der ble det tatt beslag i flaggstangen. Det settes inn masse ressurser. Her blir klasse perspektivet sjelden klart. (Hedda Giertsen intervju 26.februar, 2016).

Prostitusjon er en stigmatisert bransje, først og fremst for de som selger seks, men også ved at alle andre vil unnsnippe stigma ved ikke å ha noe med dem å gjøre. Eksempler er hvor nigerianske kvinner nektes adgang til butikk og kafe, og blir beskyldt for å stjele. Mens andre grupper hvite og Europeiske i prostitusjon ikke møter denne forestilling (Skilbrei, intervju 1.mars 2016). Et annet eksempel er kontroll av Id dokument hvor politiet spør den afrikanske fremfor den øst Europeiske. Fordi det antas at den afrikanske er der ulovlig fremfor den øst europeiske, men det kan være helt motsatt. Hvor blir det av menneskeligheten og respekten for de som lever på en annen måte enn resten av samfunnet. (Silje, intervju, 20 februar, 2016).

7.Konklusjon

Formålet med oppgaven har vært å få frem kvinnes egen opplevelse av det å være prostituert. Kvinnes evne til både å tolke og reflektere over sin situasjon har gitt meg sterke og unike historier. Både i møte med kvinner i «jobb» på Strøket, og hjemme hos de nigerianske som nå er ute av prostitusjon. Dette bekrefter også mangfoldet i prostitusjons problematikken. De umenneskelige situasjoner som de nigerianske har vært gjennom viser et mot og en styrke som det står stor respekt av. Det gir både en ny og dypere innsikt i hvordan livet som prostituert virkelig er. Ved å se på prostitusjon som en handling og ikke en egenskap kan vi møte kvinnene med et åpent sinn. Det å spørre kvinnene selv om hva slags hjelp de trenger, og lytte til dem når de svarer, vil være den beste hjelpen å gi til kvinner med prostitusjonserfaring. Som den ene nigerianske uttrykte det. *Fortiden kan vi ikke gjøre noe med, men vi kan gjøre fremtiden bedre.* Her gjør hjelpetiltakene og de som taler deres sak en stor innsats. Målet med oppgaven er å løfte frem en utsatt og sårbar gruppe mennesker med tanker, behov og følelser som alle oss andre. Møte kvinnene som medmennesker, slik at også deres stemme kan bli hørt i samfunnet. *Gjøre mot andre det du vill at andre skal gjøre mot deg* er en nyttig leveregel i interaksjon med andre mennesker

Litteraturliste

Algrøy, Eivind (11mars 2016) – *Skammen er blitt ensom*, s.22-23. Dagen lest 14.03.2016

Burseth, Guro (2009): *Ute av syne, ute av sinn? Et innblikk i livet til ti norske kvinner med erfaring fra gateprostitusjon i Oslo*. En masteroppgave i kriminologi

Erstad, Ida & Thomas Hylland Eriksen (2007). «Prostitusjon som transnasjonal prosess». I Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitusjon*. Oslo. Koloritt forlag. s.333-350.

Goffman Erving (1992). *Vårt rollespill til daglig « The presentation of self in everyday life»*, Oslo. Pax Forlag. (originalverket utgitt 1959).

Goffman, Eving (1975). *Stigma*, Copenhagen. Gyldendalske boghandel, Nordisk Forlag A.S. (originalverket utgitt 1963).

Henriksen,Jeane M.H.(2013). «*Kropp og følelser*». I Albertine PION s.31-33.

Holien, Erik (2009). *Prostitusjonsdagbøkene*, Oslo. Pax Forlag A/S.

Hummelvoll, Jan Kåre, Andvig Ellen & Lyberg Anne (red) (2010). *Etiske utfordringer i praksisnær forskning*, Oslo. Gyldendal forlag.

Høigård & Finstad (1993): *Bakgater. Om prostitusjon, penger og kjærlighet*, Oslo. Pax Forlag.

Jacobsen, Michael Hviid, Kristiansen, Søren & Prieur, Annick (red.) (2002). *Liv, fortelling, tekst. Streiftog i kvalitativ sosiologi*. Aalborg Universitetsforlag.

Jessen, Liv (2007). *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitusjon*, Oslo. Koloritt Forlag

Johannesen, Asbjørn, Tufte, per Arne & Christoffersen, Line (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4 utg.). Oslo. Abstrakt forlag.

Misje, Turid (2007).” Sex, penger, kjærleik – og moral” i Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitusjon*. Oslo. Koloritt forlag. s. 254-263.

Norli, Bjørg og Ulla Bjørndahl (2008): *Fritt vilt? En undersøkelse om voldserfaringene til kvinner i prostitusjon*. Oslo: Pro Sentret.

Paul, Eapn Eapean & Nilsen, Lena. *Hjelpearbeidet til ofre for menneskehandel, en utfordring*. http://www.rosa-help.no/pdf/Helse-og-rehabilitering_web2.pdf

Pro Sentret (2011) <http://prosentret.no/selgeren/> lest 28.04.2016

Randers-Pehrson(2007) Sanne bilder av prostituerte? Hvilke bilder kan vi tål? I Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitusjon*. Oslo. Koloritt forlag.s.57-70.

Renland, Astrid (2014). «*Mens vi venter på stortingsmelding*». I Albertine, PION s.11-15.

Schiefloe, Per Morten, (2011). *Mennesker og Samfunn, Innføring i Sosiologisk Forståelse*. (2 utg.). Bergen. Fagbokforlaget.

Skilbrei, May-Len (2007). «Prostitusjon i tid og rom: Hvordan ble Strøket til?» I Liv Jessen (red.). *Det ideelle offer. Andre tekster om prostitusjon*. Oslo. Koloritt forlag. s. 187-208.

Skilbrei, M. L. Tveit, M. og Brunovskis, A. (2006). *Afrikanske drømmer på europeiske gater Nigerianske kvinner i prostitusjon i Norge*. Fafo-rapport 2006:525. Oslo: Allkopi AS.

Skilbrei, M. L. and Tveit, M. (2007). *Facing Return. Perceptions of Repatriation among Nigerian Women in Prostitution in Norway*. Fafo-report nr. 01. Norway: Allkopi AS.

Thaagard, Tove (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (3 utg.). Bergen. Fagbokforlaget

Tjora,Aksel (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (2 utg.). Oslo. Gyldendal Forlag

Tveit, Marianne og May-Len Skilbrei (2008a): *Mangfoldig marked. Prostitusjonens omfang, innhold og organisering*. Fafo rapport 2008:43. Allkopi AS.

UDI regelverk. (2015) <https://www.udiregelverk.no/no/sok/?q=refleksjon> lest 04.05.2016

Vannebo, Berit Irene, Forelesning SOS 320 (16.09.2015). *Sosial kapital, makt og sosialt entreprenørskap*. Nord universitet avdeling Steinkjer.

Wilken, Lisanne (2008).*Pierre Bourdieu*. Oversatt av Andreassen Vebjørn F. Trondheim. Tapir akademiske forlag (originalutgave utgitt 2006)

Warpe, Sarah Sangesland (2015). *Am, I not a human being like you? Vold i Oslos gateprostitusjon*. Pro Sentret.

Aakvaag, Gunnar C (2008). *Moderne sosiologisk teori*, Oslo. Abstrakt Forlag.

Vedlegg 1

Intervjuguide kvinner med prostitusjonserfaring.

norske og utenlandske kvinner

Bakgrunn:

1. Hvor kommer du fra?
2. Kan du fortelle litt fra din oppvekst.
3. Hva drømte du om som barn?
4. Har du noe utdanning utenom barneskolen?
5. Har du egen familie og barn?

«Jobben» som prostituert:

1. Hvordan var veien inn i prostitusjon?
 - a. Hvordan var første møtet med kunde?
2. Hva var grunnen for at du reiste til Norge? (For de fra utlandet).
3. Hvilken informasjon fikk du før du reiste? (For de fra utlandet).
4. Hvordan kom du til Norge? (For de fra utlandet)
5. Var jobben organisert gjennom byrå eller gjennom bakmenn? (For de fra utlandet).
6. Hvordan oppleves det å jobbe i prostitusjon?
 - a. Har du noen gang opplevd ubehagelige situasjoner?
 - b. Har det gjort noe forskjell i ditt liv?
7. Hva gjør det med deg selv: ditt selvbilde og din identitet?
 - a. Kan du skille kropp og følelser når du er i «jobben»?
8. Hvor gammel var du første gang du debuterte seksuelt?
9. Hvilken mening gir «jobben» som prostituert deg?
10. Hvor lenge vil du være i denne jobben?

Ut av prostitusjon (for de fra Nigeria som er i refleksjon)

1. Hvordan kom du ut av prostitusjon?
2. Hva har tiden som prostituert gjort med deg som person?
 - a. Din kropp, dine følelser, forhold til penger?
3. Hvordan er din livssituasjon i dag?
 - a. Hvordan organisere du din hverdag?
4. Hvordan er din helse situasjon nå?
5. Hvordan er kontakten med familie i hjemlandet?

6. Har du venner her i Norge?
7. Hvordan er hjelpen du får fra statlige instanser?
8. Kunne du tenke deg å jobbe med noe annet i Norge og hva?

Drømmer/ Refleksjoner:

1. Hva er dine tanker, planer og drømmer for fremtiden?
2. Hva betyr mest for deg i livet?
3. Hva gir deg størst glede?
4. Hva skal til for å realisere dine planer/ drømmer. Hva er den største utfordringen?
5. Om din fremtidsdrøm skulle bli oppfylt hva ville den være?
6. Hvilke råd vil du gi til andre som har tenkt seg inn i jobben som prostituert?
 - a. Hva har denne jobben lært deg? (For de som er i refleksjon).

Takk for din deltagelse!

Vedlegg 2

Intervjuguide nøkkelpersoner i hjelpetiltak og fagfolk på feltet

1. Navn, tittel arbeidsted
2. Hvordan jobber dere i forhold til prostitusjon
3. Hva er organisasjonen syn på prostitusjon
4. Hvordan er din arbeidsdag
5. Hva er de største utfordringer i det daglige arbeidet
6. Hvordan bygge tillit og relasjon
7. Hvordan er kommunikasjonen med kvinnene
8. Hvordan opplever du helsetilstanden er hos de kvinnelige prostituerte
9. Hvilke hjelpetiltak tilbyes kvinner i prostitusjon
10. Hvordan er inntrykk av politiets arbeid retta mot prostitusjon
11. Hav med samfunnets holdning ovenfor de prostituerte
12. Opplever de mye vold på gaten
13. Hvordan påvirkes deres selvbylde og identitet av å jobbe i prostitusjon
14. Hvordan er livskvaliteten for kvinner i prostitusjon
15. Hvordan komme seg ut av prostitusjon
16. Hva med livskvaliteten *etter* de er kommet ut av prostitusjon
17. Blir de sett og tatt på alvor når de trenger hjelp fra det offentlige
18. Hvordan beholder kvinnene sin selvfølelse og identitet
19. Hvilke hjelp er det kvinnen søker hos hjelpetiltakene og snakker de noe om fremtidsdrømmer
20. Hva med de som er utsatt for menneskehandel
21. Hvordan følles de opp
22. Hvordan er kontakten mellom hjelpetiltakene

Takk for din deltagelse!

